

The background is a solid teal color. Several white, hand-drawn style ovals of varying sizes and orientations are scattered across the page, primarily on the right side and overlapping the text.

ferm en vrij

Visiedocument
Doopsgezind
Haarlem

oktober 2026

colofon

ferm en vrij

Visiedocument Doopsgezind Haarlem

versie

oktober 2026

Kernteam

Anne S. de Jong | Doopsgezind Haarlem
Alex Noord | Doopsgezind Haarlem
Arjen Oenema | Reframing Studio
Daniëlle von Oerthel | Doopsgezind Haarlem
Heleen Agterhuis | Kathedraaldenkers
Meike Huisman | Reframing Studio

met dank aan Denktank

Anne S. de Jong | Doopsgezind Haarlem
Frank van den Hoek | Raad van Toezicht
Heleen Agterhuis | Kathedraaldenkers
Joep Stassen | Doopsgezind Haarlem
Judith van der Wildt | Stadsklooster
Lieuwe Koopmans | Doopsgezind Haarlem
Marc Prüst | Fotogalerie De Gang

‘niet verborgen blijven’

Matteüs 5:14

kern van de toekomstvisie

Doopsgezind Haarlem wil een open, gastvrije en eigenzinnige plek zijn waar mensen zichzelf kunnen ontplooiën, elkaar ontmoeten en samen werken aan een betere wereld.

Voor het ontwikkelen van deze open, gastvrije en eigenzinnige plek blijken de zeven doopse kernwaarden een krachtig fundament: gastvrijheid, geweldloosheid, geloofsvrijheid, gewetensvol handelen, groeien in bewustzijn, gelijkwaardigheid en gezamenlijkheid. Deze waarden sluiten verrassend goed aan bij actuele maatschappelijke vragen rondom polarisatie, eenzaamheid, duurzaamheid, identiteitsvorming en de zoektocht naar betekenis. Wat eeuwenlang de kracht van het dopers gedachtegoed vormde, blijft ook in de eenentwintigste eeuw relevant.

De visie kiest daarom voor een tweesporenbenadering. Enerzijds blijft er ruimte voor geloof, eredienst, bezinning en de geloofsgemeenschap zelf. Anderzijds ontstaat nadrukkelijk ruimte voor “resonantie”: plekken, activiteiten en gemeenschappen waarin mensen geraakt worden, nieuwe verbindingen aangaan en op zoek kunnen gaan naar betekenis, ook zonder kerkelijke achtergrond. Deze twee sporen versterken elkaar. Het geloof biedt diepgang en richting; de ruimte voor resonantie verbindt Doopsgezind Haarlem met de samenleving. Beide ruimtes worden niet gescheiden, maar wel onderscheiden. Zodat beiden tot hun recht kunnen komen en zich kunnen ontwikkelen en profileren.

In dit visie document worden drie ontwikkellijnen zichtbaar die richting geven aan de toekomst:

Ontplooiing van jezelf.

Doopsgezind Haarlem kan een trouwe metgezel zijn in alle levensfasen. Een plek waar mensen kunnen vertragen, nadenken, vieren, leren en rouwen. In een samenleving die vooral gericht is op presteren en versnellen groeit de behoefte aan reflectie, stilte, ontmoeting en levenswijsheid. De Grote Vermaning kan zich verder ontwikkelen tot een herkenbare plek van zingeving en persoonlijke ontwikkeling.

Er zijn voor elkaar.

De stad kent groeiende uitdagingen rond eenzaamheid, vergrijzing, woningnood en sociale fragmentatie. Doopsgezind Haarlem kan hier functioneren als een zorgzame verbinder die mensen, generaties en leefwerelden met elkaar in contact brengt. De bestaande traditie van omzien naar elkaar krijgt daarmee een eigentijdse vertaling in ontmoeting, jongerenwerk, ondersteuning van kwetsbare groepen en het versterken van sociale netwerken.

Verantwoordelijkheid nemen voor een betere wereld.

De doopsgezinde traditie van vrede, gerechtigheid en maatschappelijke betrokkenheid biedt een sterke basis om hedendaagse vraagstukken te agenderen en mensen in beweging te brengen. Doopsgezind Haarlem kan een podium en ontmoetingsplaats zijn voor vernieuwers, makers, denkers en veranderaars die werken aan een duurzamere, rechtvaardigere en meer humane samenleving. Niet vanuit activisme alleen, maar vanuit waarden, dialoog en gezamenlijk handelen.

Een belangrijke kracht daarbij is de unieke positie van Doopsgezind Haarlem. Weinig organisaties beschikken tegelijkertijd over een monumentale locatie midden in de stad, een rijk cultureel erfgoed, een breed netwerk, financiële fondsen, maatschappelijke initiatieven zoals De Wereld van Jansje, Fotogalerie De Gang en Sneel, én een geloofstraditie die vrijheid van denken centraal stelt. Deze combinatie maakt een onderscheidende positie mogelijk binnen Haarlem en de regio.

De visie laat ook zien dat de toekomst niet uitsluitend binnen de muren van de eigen gemeenschap wordt gebouwd. Samenwerking met maatschappelijke organisaties, culturele instellingen, de gemeente Haarlem, andere religieuze gemeenschappen en regionale doopsgezinde gemeenten is essentieel. De betekenis van Doopsgezind Haarlem zal in toenemende mate ontstaan in verbinding met anderen.

Tegelijkertijd wordt duidelijk dat de grootste succesfactor niet organisatorisch of financieel van aard is, maar relationeel. Een open, veilige en gastvrije cultuur is een voorwaarde voor iedere vorm van vernieuwing. Het vermogen om verschillen te verdragen, naar elkaar te luisteren en gezamenlijk koers te houden bepaalt uiteindelijk of deze toekomstvisie werkelijkheid kan worden.

De uitdaging voor de komende jaren is daarom helder: behouden wat waardevol is, versterken wat al werkt en loslaten wat niet langer bijdraagt aan de missie. Zo kan Doopsgezind Haarlem uitgroeien tot wat zij historisch vaak is geweest: een vrijplaats voor geloof, ontmoeting, inspiratie en maatschappelijke vernieuwing.

Niet verborgen blijven, maar zichtbaar aanwezig zijn.

Ferm en vrij, vooruitstrevend vooruit.

voor woord

We ervaren dat de wereld om ons heen verandert. Haarlem verandert. Nederland verandert. De vragen van mensen veranderen. Daarom willen wij blijven meebewegen met de tijd, zonder onze kern te verliezen: het vertrouwen dat vrede begint in kleine stappen, dat geloof groeit in vrijheid en dat gemeenschap ontstaat waar we elkaar zonder voorwaarden kennen en erkennen - in geloof, hoop en liefde.

Het is nu ook de tijd waarin veel mensen zoeken naar betekenis, verbondenheid en inspiratie. We verbeelden en verwoorden in dit visiedocument als Doopsgezind Haarlem opnieuw wie wij zijn, waar we voor staan en welke toekomst we wensen. Daartoe voelen we de noodzaak, omdat vertrouwde structuren en formules niet altijd goed meer aansluiten op de behoeften van nieuwe generaties. En daarin tonen we onze ambitie voor een nieuwe positionering en profilering gebaseerd op waarden die van alle tijden zijn.

Wij geloven dat het samen creëren van de gewenste toekomst begint bij onszelf. Met luisteren, vragen stellen en samen onderweg zijn. Inspiratie zoeken en elkaar ontmoeten. Om van daaruit vrijmoedig voorwaarts aan

de slag te gaan. Betekenisvol werken aan een zinvol bestaan. Behouden van liefdevolle relaties. Gewetensvol handelen in het hier en nu. Vele kleine stappen. In de gewenste richting. Zoals we dat eigenlijk altijd gedaan hebben.

Onze geloofsgemeenschap en de ruime kring van belangstellenden en vrijwilligers daaromheen bestaat uit mensen die elkaar vinden in vrijheid, werken vanuit verantwoordelijkheid en liefdevol willen leven in vrede. Geloof is voor ons geen dogma dat wordt opgelegd, maar een uitnodiging tot leven in vertrouwen. Vertrouwen in elkaar, in het goede dat steeds opnieuw kan ontstaan. In hartelijke omgang met elkaar.

In onze gemeente en gebouwen willen we een open huis houden en gastvrij blijven. Voor zoekende mensen, ieder met zijn of haar eigen wijsheid. Een plek waar stilte en ontmoeting elkaar raken. Waar kwetsbaarheid niet wordt weggedrukt. Waar verschillen ons niet scheiden, maar onze relaties juist verdiepen en versterken. Een plek waar verhalen van hoop klinken. Met ruimte voor dialoog. Ruimte voor twijfel. Voor vreugde, voor gerechtigheid. Voor vrede. Vanuit geloof, met hoop en in liefdevolle omgang met elkaar en de buitenwereld. Zoals hier al vijf eeuwen gebeurt.

Dit document is als een richtingwijzer. Met op historie gebaseerde groeilijnen die ons uitnodigen om te blijven zoeken naar wat het betekent om in deze tijd te denken en te handelen vanuit doopsgezinde waarden. Het roept ons op om elkaar vast te houden. Uitnodigend te zijn naar anderen. Om te durven vernieuwen, om te blijven geloven in de waarde van zachtmoedigheid.

Anne S. de Jong | Directeur/bestuurder Doopsgezind Haarlem

in houd

Verleden, heden en toekomst:
dit toekomstboek kijkt eerst
terug, staat dan stil bij het nu,
en schetst vandaaruit een koers
voor de toekomst.

hoofdstuk 1 | p. 10
inleiding

hoofdstuk 2 | p. 18
**aanpak &
proces**

hoofdstuk 3 | p. 20
**zeven
doperse
waarden**

hoofdstuk 4 | p. 26
**terug kijken
door vooruit
kijken**

hoofdstuk 5
**Doops
gezind
Haarlem**

p. 38

hoofdstuk 9
**ontwikkellijnen
voor de toekomst**

p. 64

hoofdstuk 6

p. 48

**plekken en
ruimten**

hoofdstuk 10

p. 84

**behouden,
verbeteren en
afbouwen**

hoofdstuk 7

p. 58

**toekomst-
visie**

hoofdstuk 11

p. 86

uitnodiging

hoofdstuk 8

p. 62

kompas

hoofdstuk 12

p. 88

met dank aan

inleiding

Maar nee, woorden,
déze woorden, zijn niet

in de eerste plaats
om iets vast mee te leggen –

ik zou iets in ze
vrij willen maken:

de resonantieruimte
voor het licht.

– Hans Andreus, 1976

Het religieuze landschap in Nederland verandert. Voor het eerst noemt een meerderheid van mensen zichzelf niet-gelovig. Kerkelijke gemeenschappen worden kleiner en stoppen noodgedwongen. In 2024 was nog driekwart, zo'n 5100, van de kerkgebouwen in religieus gebruik. De verwachting is dat in 2035 dit aantal is afgenomen tot de helft: ongeveer 3400.

De behoefte aan betekenis en zingeving lijkt daarmee niet verdwenen. Het onderzoek Bakens van betekenis uit 2024, onder meer, laat dit zien. Het biedt “zes verhalen om in gesprek te gaan over de toekomst van het kerkgebouw” voor krimpende gemeenschappen. Het onderzoek is gebaseerd op interviews met experts over de vraag hoe de Nederlandse samenleving zich waarschijnlijk zal ontwikkelen en wat wenselijk is, aangevuld met bronnenonderzoek. De verhalen die daaruit naar voren komen zijn emotioneel, sociaal en spiritueel van aard: mensen hebben behoefte aan verstillings, voelen zich eenzaam en missen het samenkomen met anderen, worstelen met existentiële vragen en willen bijdragen aan een betere wereld.

Tegelijkertijd kiezen steeds meer kerkgemeenschappen de toekomstkoers van een maatschappelijke of culturele nevenbestemming. Ook in Haarlem is die ontwikkeling zichtbaar. Binnen het project Buurtbakens is onderzocht hoe kerken zich sterker met hun omgeving kunnen verbinden. Dat heeft geleid tot nieuwe samenwerkingen en activiteiten, terwijl de religieuze functie behouden bleef. Met bemoedigende resultaten in het land: een bibliotheek in een kerkgebouw trekt het dubbele aantal leden.

Deze ontwikkeling roept vragen op die verder gaan dan het gebruik van gebouwen alleen. Welke uitdagingen spelen er in de omgeving van de kerk en welke plekken hebben mensen nodig in een stad? Waar liggen kansen voor religieuze gemeenschappen om daar een betekenisvolle rol in te spelen, zonder elkaar of anderen te beconcurreren?

De Duitse socioloog Hartmut Rosa gebruikt in dit verband het begrip resonantie. Hij beschrijft een samenleving waarin versnelling en voortdurende verandering een te overheersende rol spelen, en stelt daar het belang tegenover van werkelijke ontmoeting en ontvankelijkheid: de mogelijkheid om je door anderen en door de wereld te laten aanspreken. Religieuze plekken kunnen volgens Rosa ruimte bieden voor zo'n andere manier van kijken en ervaren.

Ook Doopsgezind Haarlem bevindt zich in een periode van verandering. De gemeenschap, die in het verleden duizenden leden telde, bestaat nu uit ongeveer tweehonderd leden en kent een hoge gemiddelde leeftijd. Tegelijkertijd beschikt zij over gebouwen, middelen en een lange traditie waarop kan worden voortgebouwd. Met de splitsing tussen de geloofsgemeenschap en de maatschappelijk-culturele functie van Doopsgezind Haarlem is al een stap gezet om het monumentale complex van de Grote Vermaning opnieuw sterker met de stad te verbinden.

Daarmee ontstaat niet alleen een vraag naar continuïteit, maar vooral naar betekenis.

Het antwoord hierop vinden vraagt om een zoektocht waarin het eigene van de doopsgezinde traditie wordt verbonden met ontwikkelingen in de samenleving en met wat in Haarlem en omgeving nodig en mogelijk is.

Deze toekomstvisie is het resultaat van die zoektocht. Zij bouwt voort op gesprekken met mensen van binnen en van buiten de gemeenschap, participatie, eerdere visies, bronnenonderzoek en verkent waar kansen liggen om vanuit de bestaande kracht én kwetsbaarheid van Doopsgezind Haarlem richting te geven aan de toekomst.

Niet met een vastomlijnd eindbeeld.

Wel met de ambitie om bewust te kiezen waar Doopsgezind Haarlem, in een vollere breedte, van betekenis kan blijven. Er is behoefte aan!

Resonantie

Volgens Hartmut Rosa heeft democratie religie nodig, niet als dogma of machtsinstituut, maar als oefenplaats voor resonantie: voor luisteren, geraakt worden, antwoorden, vertragen en erkennen dat de wereld niet volledig door ons beheerst kan worden. Zonder zulke bronnen verhardt democratie tot strijd, procedure en meningenmarkt; met zulke bronnen kan zij opnieuw een cultuur van aandacht, ontvankelijkheid en gezamenlijk zoeken worden.

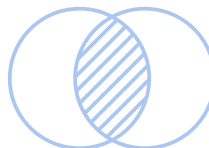
Rosa H. (2023) Democratie vraagt om religie: Over een bijzondere resonantierelatie

Bakens van Betekenis

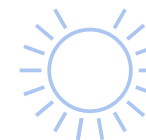
Met het project 'Bakens van Betekenis' is onderzocht hoe de samenleving naar de toekomst toe in beweging is, welke behoeften er ontstaan bij mensen en wat dit voor kansen biedt voor kerkgebouwen in Nederland. Aan de hand van het denkkader hiernaast worden 6 toekomstige uitdagingen gedefinieerd die mensen helpen om het gesprek aan te gaan over de toekomst van een kerkgebouw. Het denkkader is gebaseerd op diepte-interviews met 21 experts met diverse achtergronden – o.a. psychisch welzijn, stedenbouw, religieus erfgoed, zingeving, diversiteit, samenleven en religie.

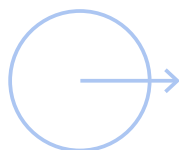
emotioneel

sociaal

spiritueel

van jouw wereld weg

uitdaging 1

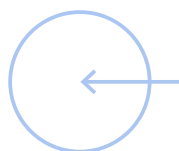
hoe kan het kerkgebouw in 2040 mensen helpen om de (sociale) druk te laten varen en te verstillen?

uitdaging 3

hoe kan het kerkgebouw in 2040 mensen helpen om hun sociale bubbel te ontstijgen?

uitdaging 5

hoe kan het kerkgebouw in 2040 mensen helpen om te experimenteren met existentiële vragen?

naar jouw wereld toe

uitdaging 2

hoe kan het kerkgebouw in 2040 mensen helpen om betrokkenheid en empathie te ervaren?

uitdaging 4

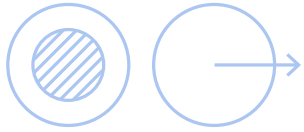
hoe kan het kerkgebouw in 2040 mensen helpen om zich thuis te voelen in hun (sociale) omgeving?

uitdaging 6

hoe kan het kerkgebouw in 2040 mensen helpen om hun rol in de maatschappij te ontdekken en bij te dragen? _____

uitdaging 1

emotioneel + van jouw wereld weg

wat zien we gebeuren?

De wereld kenmerkt zich door ongekende mogelijkheden. Er is een constante druk op het individu om te ontwikkelen (Pelgrim, 2019) en een constante stroom aan informatie vraagt onophoudelijk om een antwoord of een mening. Er wordt verwacht dat de mens altijd aan staat en verantwoordelijk is voor zijn eigen succes. Er is een harde afrekencultuur en angst om te falen. Stress wordt daarmee een van de grootste ziekmakers van de komende eeuw. Om hier uit te ontsnappen, pleiten steeds meer mensen voor het delen van verhalen over twijfels, ongeluk, schaamte en andere kwetsbaarheden. Mensen zijn echter verleerd de schaduwkanten van het leven met elkaar te delen.

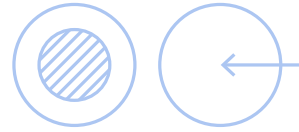
welke behoeftes ontstaan er?

Mensen zijn op zoek zijn naar zowel mentale als fysieke ontsnappingen uit de druk van de samenleving. Er is behoefte aan ruimte om tot rust te komen, om stil te staan. Mensen willen loskomen van schuldgevoelens en schaamte die gepaard gaan met falen en het niet voldoen aan de druk vanuit de maatschappij. Ze zoeken naar acceptatie voor hun kwetsbaarheden en tekortkomingen, naar ruimte voor hun emoties. Ze zijn op zoek naar een verhaal dat hen rust en vergeving biedt.

sereniteit
zelfacceptatie
vergevingsgezindheid
troost
rust

uitdaging 2

emotioneel + naar jouw wereld toe

wat zien we gebeuren?

We worden overspoeld met verhalen van over de wereld. De toestroom aan verhalen over oorlogen, klimaatverandering en andere verschrikkingen wordt in rap tempo afgewisseld met vakantie-advertenties en nieuwe schoenen. Deze tegenstrijdigheid in verhalen wordt aangewakkerd door een grote verscheidenheid aan informatiebronnen. In het gevecht om aandacht van 'de consument', weten mensen niet meer wie ze kunnen vertrouwen. Daarmee groeit ook het wantrouwen naar overheden en instituties. De aandachtspan van mensen neemt af en mensen lijken steeds meer apathisch naar verhalen van anderen. Het te veel aan prikkels zorgt voor een permanent gevoel van onrust, leegte en eenzaamheid (Jensen, 2019).

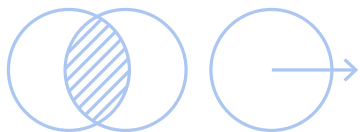
welke behoeftes ontstaan er?

Mensen zijn op zoek naar ruimte voor het herontwikkelen van empathie en emotionele verbindingen. Ze willen weer voelen en geraakt worden door wat er om hen heen en in de wereld gebeurt. Ze willen anderen begrijpen - wat zij voelen en hoe zij in het leven staan. Niet alleen mensen in hun omgeving, maar ook mensen aan de andere kant van de wereld, uit het verleden en toekomstige generaties (Bohlmeijer & Laverman, 2021). In de overvloed aan prikkels willen mensen hun aandacht richten op de dingen die er toe doen. Ze zijn op zoek naar een verhaal dat hen doet voelen, een verhaal dat hun inlevingsvermogen vergroot.

begrip
vertrouwen
openheid
compassie

uitdaging 3

sociaal + van jouw wereld weg

wat zien we gebeuren?

Mensen leven steeds meer in gescheiden werelden. Mensen verbinden met mensen met bijvoorbeeld eenzelfde leefstijl, culturele achtergrond of levensfase (Huijnk et al., 2015). Deze sociale bubbels worden versterkt door filterbubbels en staan vaak ver af van een waarheidsgetrouwe weergave van de leefomgeving. In de netwerksamenleving heeft niet iedereen de vaardigheid om netwerken te benutten en verbindingen te leggen naar nieuwe netwerken. En hoewel diversiteit steeds meer als kracht wordt gezien, bepaalt het netwerk waarin je wordt geboren meer en meer jouw verhaal en jouw kansen.

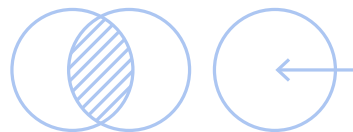
welke behoeftes ontstaan er?

Mensen zijn op zoek naar verbindingen met nieuwe netwerken die hen nieuwe mogelijkheden geven om zich te ontwikkelen. Er ontstaat een behoefte om los te breken uit de eigen bubbel, die bijvoorbeeld ongezond is of hen belemmert, en op zoek te gaan naar andersoortige geluiden en perspectieven. Open staan en luisteren worden hiermee essentiële vaardigheden. Mensen zijn op zoek naar een verhaal dat hen verbindt met nieuwe netwerken.

**oordeelvrij
gelijkwaardigheid
nieuwsgierigheid
oprechtheid**

uitdaging 4

sociaal + naar jouw wereld toe

wat zien we gebeuren?

Mensen leven in een netwerksamenleving. Mensen behoren niet langer tot een vaste groep, maar geven hun eigen verhaal vorm door de verschillende netwerken waar ze onderdeel van zijn. Mensen zoeken thuisgevoel op plekken, bij groepen en bewegingen waarmee ze zich identificeren - de online wereld biedt hierbij oneindige mogelijkheden. Ook de toename van tijdelijk wonen, door onder andere woningtekort en groeiende migratiestromen, resulteert in minder buurtbinding. Veel mensen hebben echter een zekere vorm van vastigheid nodig en kunnen moeilijk in deze lossere netwerken bewegen. Netwerken veranderen steeds sneller. Sociale vangnetten zijn daardoor minder fijnmazig en onvoorwaardelijk, waardoor uitsluiting en eenzaamheid steeds vaker voorkomen.

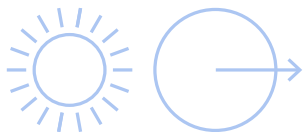
welke behoeftes ontstaan er?

Als mensen steeds vaker tijdelijk op een plek wonen en tijdelijk onderdeel zijn van een gemeenschap, neemt de behoefte aan thuisgevoel en geborgenheid toe. Ze zijn op zoek naar familiariteit en veiligheid in hun veranderende wereld. Er is een behoefte aan openheid om te onderzoeken met welke plekken of mensen zij zich verbonden voelen. In een buurt is het sociale leven doorslaggevend voor thuisvoelen (Van der Graaf & Duybendak, 2009). Onderdeel zijn van de lokale gemeenschap om meer geworteld te raken is essentieel. Mensen zijn op zoek naar een verhaal dat hen verbindt met (tijdelijke) gemeenschappen en plekken.

**verbondenheid
geborgenheid
veiligheid
familiariteit**

uitdaging 5

spiritueel + van jouw wereld weg

wat zien we gebeuren?

Mensen hebben moeite met de groeiende onzekerheid die gepaard gaat met de ongrijpbaarheid van de complexe wereld. Vanuit het idee dat de mens maakbaar is, richten mensen zich meer op duidelijkheid, resultaatgerichtheid en uitvoerbaarheid. Chaos en experiment worden vermeden. De grote collectieve verhalen rondom zingeving, zoals cultuur en religie, geven steeds minder houvast en daarom proberen mensen antwoorden op existentiële vragen dichter bij zichzelf te zoeken. Ze focussen op hun persoonlijke verhaal. In deze steeds individuelere zoektocht wordt minder opengestaan voor andere perspectieven, wat kan leiden tot radicalisering. Maar niet iedereen heeft de tijd, mentale ruimte en vaardigheden om existentiële vragen te verkennen.

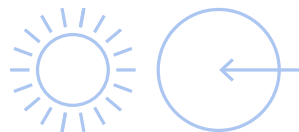
welke behoeftes ontstaan er?

Mensen zijn op zoek naar manieren om het onbekende te kunnen accepteren, te verkennen en ermee om te gaan. Het bespreekbaar maken van en het openstellen naar een andere kijk op levensbeschouwelijke thema's als de dood, liefde, geboorte, eenzaamheid en verlies, helpt mensen te ontdekken wat het leven voor hen betekent, wat de waarde ervan is en dat er niet één antwoord is. Het helpt mensen hun identiteit en waarden vorm te geven. Mensen zullen in veel gevallen hulp nodig hebben bij het stellen van existentiële vragen. Ze zoeken een verhaal dat hen openstelt voor het onbekende.

verwondering
denkruimte
perspectief
bewegingsvrijheid
identiteitsconstructie

uitdaging 6

spiritueel + naar jouw wereld toe

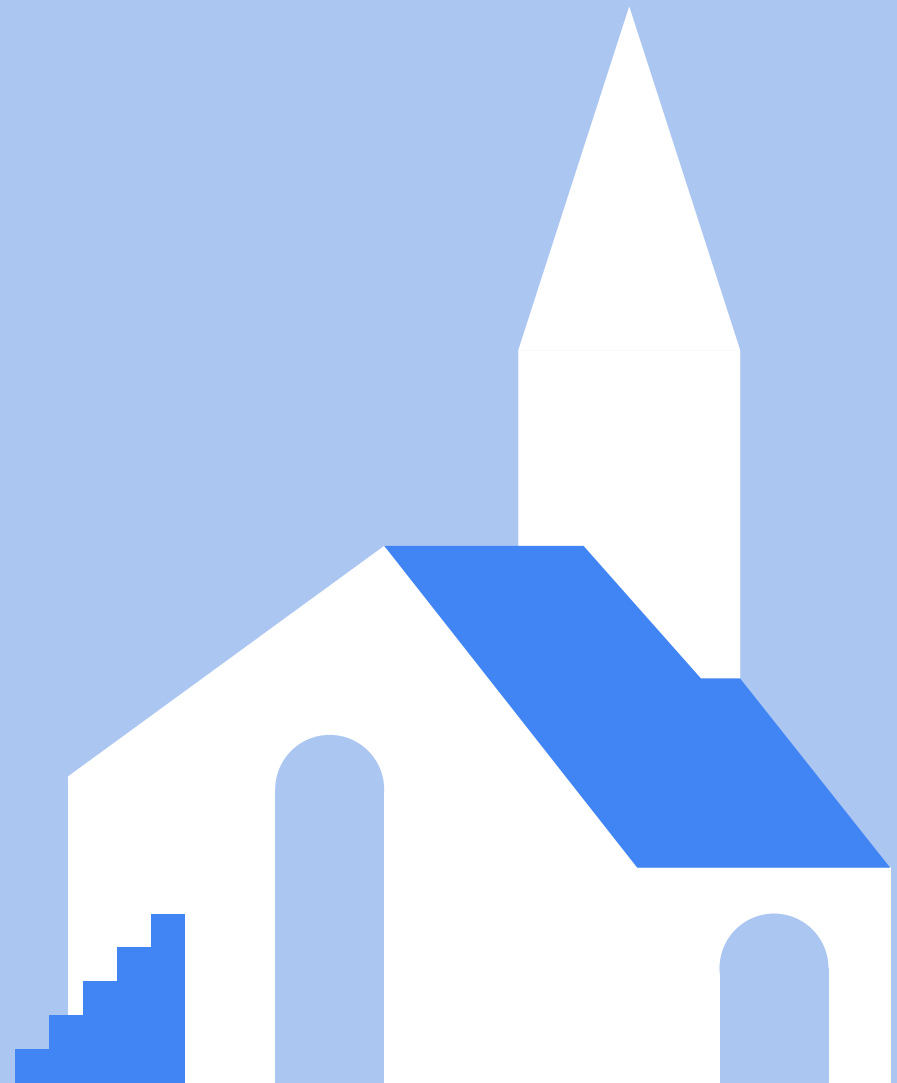
wat zien we gebeuren?

Mensen zijn steeds langer zoekende naar hun rol in het verhaal van de samenleving. Het gevoel van zingeving door werk brokkelt af, onder andere door de jacht naar succes en zogenaamde bullshit jobs. Tegelijkertijd voelen mensen door de ecologische crisis en andere tegenslagen, een steeds sterkere behoefte om zorg te dragen voor elkaar en hun leefomgeving. Mensen gaan op zoek naar alternatieven die hen betekenis geven. Iets dat ze richting geeft, iets waar ze bij horen, iets waar ze het allemaal voor doen. Maar het zingevingspalet wordt steeds breder en de zoektocht naar hoe je invulling wilt geven aan het leven kost mensen steeds meer moeite.

welke behoeftes ontstaan er?

Mensen zijn op zoek naar manieren om 'goed te doen' en iets te betekenen voor mensen om hen heen of impact te hebben op de samenleving als geheel. In het overweldigende bos aan zingevingsmogelijkheden, ontstaat de behoefte om te onderzoeken welke waarden ze belangrijk vinden en hoe hun eigen zingevingspalet eruit ziet. Ze zijn op zoek naar een verhaal dat hen richting geeft, een toekomstbeeld waar ze aan willen en kunnen bijdragen.

inspiratie
naasteliefde
betrokkenheid
synergie
zingeving

Bakens van Betekenis, 2024
door Kathedraaldenkers en Reframing Studio

aanpak & proces

Een toekomstvisie voor Doopsgezind Haarlem over “hoe de gemeenschap te vitaliseren” is noodzakelijk en urgent. De zoektocht hiernaar is een emotioneel proces, met meerdere eerdere pogingen.

Om de slagingskans op de ontwikkeling van een gezamenlijk gedragen doopsgezinde toekomstvisie verder te ondersteunen is ingezet op een zo zorgvuldig mogelijk onderzoeksproces (zie hiernaast). In veel interviews is geluisterd naar ideeën en zorgen. Feedback is verwerkt uit alle Dialoogsessies, Denktankbijeenkomsten, afstemmingen met de Kerkenraad en inloopmogelijkheden.

Start fase 1 toekomstonderzoek

Maart 2025 | Vooronderzoek onder leden, vrienden en betrokkenen: Waar moet de toekomstvisie over gaan en hoe ziet het proces en de besluitvorming naar een gedragen toekomstvisie eruit?

Uitzetten enquête

205 digitaal uitgestuurd | 58 responses (28%)
78 per post uitgestuurd | 4 responses (5%)

Uitkomsten fase 1

Juni 2025 | De uitkomsten uit fase 1 zijn gepresenteerd in de ALV.

Interviews

Interviews met “mensen van binnen” (25+) leiden tot een SWOT analyse wat betreft resultaat (waar moet de toekomstvisie over gaan?) en proces (hoe komen we tot de toekomstvisie?)

> zie bronnenlijst achterin

Algemeen directeur

Anne S. de Jong is begin 2026 aangetrokken als directeur/ bestuurder van Doopsgezind Haarlem. Zijn opdracht is om te zorgen dat er een bruisende plek ontstaat.

Een ontwerpende aanpak

Zowel tijdens interviews als in grotere bijeenkomsten: met de Kerkenraad, Denktank, Kernteamen en tijdens Dialoogsessies wordt input verzameld.

Tijdens het onderzoekstraject vindt afstemming, bijstelling en aanscherping plaats.

Entiteit 'de Meent'

De uitkomsten van fase 1 leiden tot een interne "crisis". Binnen Doopsgezind Haarlem wordt de stap genomen om een nieuwe entiteit op te richten naast de geloofsgemeenschap. Deze entiteit heeft als werktitel: de Meent. Omschrijving: "Centrum voor Dialoog, Bezinning en Cultuur".

Start fase 2 toekomstonderzoek*

April 2026 | Fase 2 van het Toekomstonderzoek start in april 2026 en bouwt voort op fase 1 met het nieuwe vertrekpunt van de Meent en de komst van Anne.

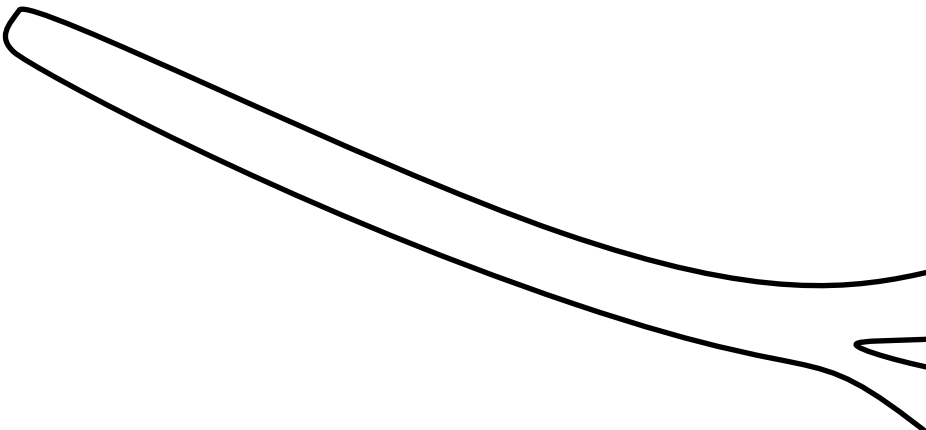
Interviews met zowel "mensen van binnen" (25+) als "mensen van buiten"(18+) leiden tot inzichten.

Uitkomst: toekomstvisie

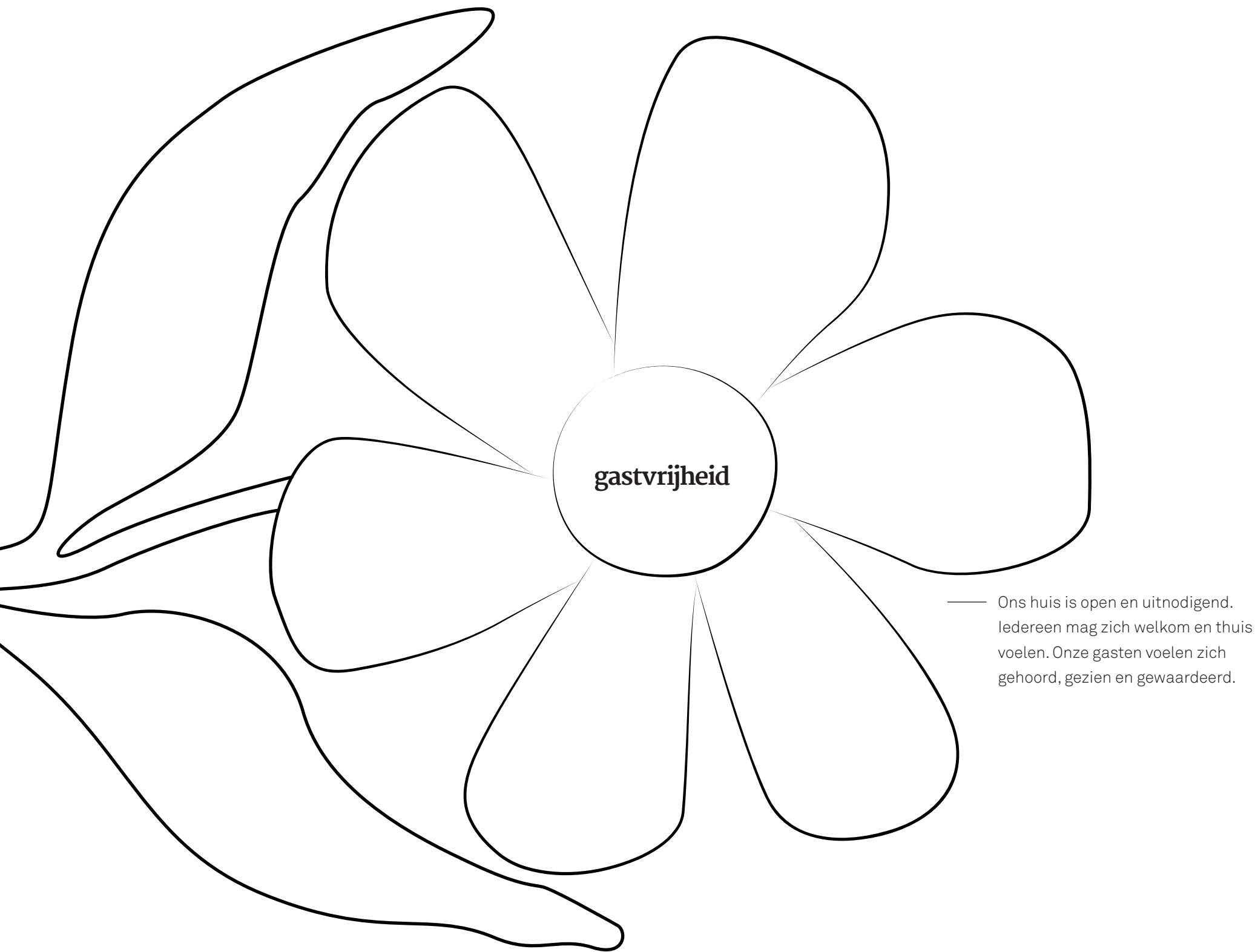
Uitkomsten uit fase 2 worden gepresenteerd in deze toekomstvisie.

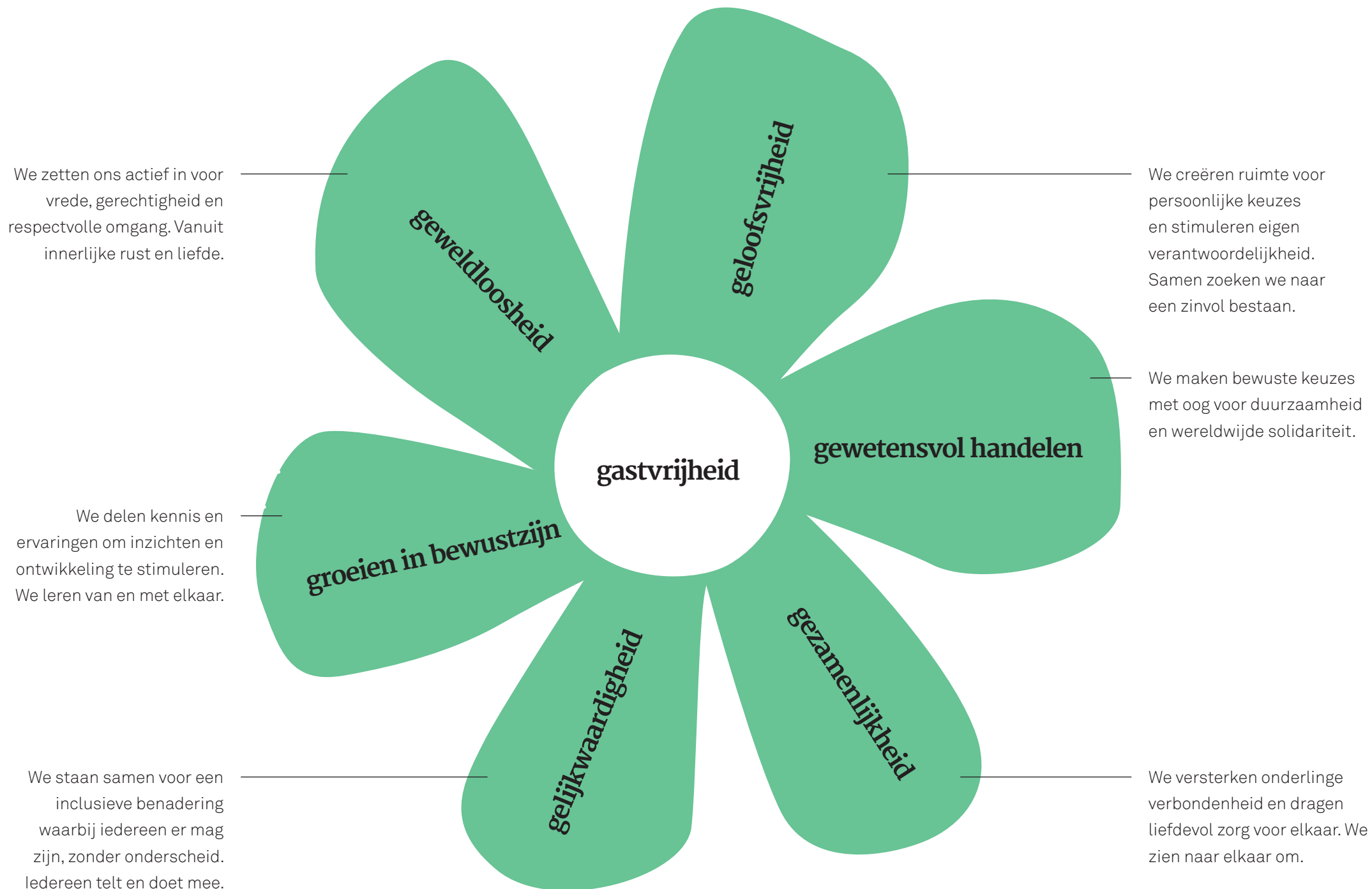
* De "interne quotes" in deze toekomstvisie zijn op verzoek van meerdere geïnterviewden uit de doopsgezinde gemeenschap geanonimiseerd. "Externe quotes" zijn wel met naam van de geïnterviewde opgenomen.

zeven doperse waarden

De 7 doperse waarden geven richting aan wie wij zijn en hoe wij handelen: het zijn niet slechts woorden, maar verwijzingen naar onze daden. In ons gedrag wordt zichtbaar wie we zijn en wat we doen en laten. Waardengedreven gedragingen vanuit een houding die ons al eeuwenlang kenmerkt.

“Zo’n weeshuis is eigenlijk nog steeds een heel mooi voorbeeld vanuit dat verlichtingsdenken: we willen mensen vooruithelpen, we willen ontwikkeling tot stand brengen. We willen juist zorgen dat we mensen vooruithelpen die de slechtste positie hebben in de maatschappij, mensen die gemarginaliseerd dreigen te worden.”

Interviews intern

verle

“Verscholen zijn spreekt tot de verbeelding. Vriendelijk, bescheiden, niet oordelen. Wij denken niet vanuit zonde. Opgroeien is leren in goed en kwaad je weg te vinden.”

Interviews intern

geden

“Bij doopsgezinden past het organiseren in genootschappen. Bijvoorbeeld in de 18e eeuw, toen ze nog niet officieel mee mochten doen, zorgden ze wel voor ‘de Maatschappij tot Nut van ‘t Algemeen’. Daar wilde je dan ‘sociabiliteit’ — zo heet dat — gelijkgestemde burgers in een ‘gezellige’ ontmoeting hebben. ‘Gezellig’ is dan gezellig in de zin van elkaar echt verstaan als gelijkgestemden. Doopsgezinden hebben altijd ook die culturele uitwisseling gezocht.”

Interviews intern

voornit kijken door terug kijken

De geschiedenis van Doopsgezind Haarlem weerspiegelt vijf eeuwen geloof, maatschappelijke betrokkenheid en zoeken vanuit vrijheid van geloof en geweten. Van een vervolgde geloofsgemeenschap ontwikkelde de Haarlemse doopsgezinde gemeente zich tot een open en betrokken gemeenschap, waarin geloof, gewetensvrijheid en verantwoordelijkheid voor de samenleving centraal zijn gebleven.

Deze tijdlijn schetst de relatie tussen doopsgezinden en Haarlem. Welke ontwikkelingen - maatschappelijk of lokaal - zijn van invloed geweest op hoe Haarlem zich gevormd heeft? En wat hebben doopsgezinden door de eeuwen heen betekend voor mensen in Haarlem?

ontwikkeling doopsgezinden

1400

ontwikkeling Haarlem

Handel en hofjes

Haarlem groeit uit van nederzetting aan het Spaarne tot een belangrijke Hollandse stad. De economie draait onder meer op lakennijverheid, scheepsbouw en bierbrouwerij. Haarlemse hofjes ontstaan vanaf de 14e eeuw als vorm van liefdadigheid. Vermogende burgers, gilden en kerken bouwen deze knusse complexen om ouderen, zieken en behoeftigen gratis onderdak te bieden. Vaak is dit een manier van rijke families om hun naam te vereeuwigen.

1520

Jan Matthijs

Matthijs is bakker in Haarlem en is rond 1520 wederdoper geworden. Matthijs doopte duizenden bekeerlingen.

1500 - vervolgd →

1535

Münster

In 1534 grijpen radicale wederdopers de macht in Münster en roepen de stad uit tot het 'Nieuwe Jeruzalem'.

Menno Simons

Menno Simons breekt met de katholieke kerk. Onder zijn leiding ontstaat er in Nederland de vreedzame beweging die wij nu kennen als de doopsgezinden.

1550

Reformatie

De 16e eeuw is de tijd van de reformatie met grote veranderingen in de kerk.

Doopsgezinden willen Jezus radicaal navolgen, kritisch en onafhankelijk van de overheid. Doopsgezinden wijzen de kinderdoop af. Geloof is een persoonlijke keuze op volwassen leeftijd. Doopsgezinden worden in de 16e eeuw stevig vervolgd.

1575

Joriaen Simonsz

Boeken van de terechtgestelde doopsgezinde martelaar Joriaen Simonsz worden door medestanders uit het vuur gered.

vervolgd

1578

Betrokken

De doopsgezinde gemeenschap groeit uit tot een zichtbaar onderdeel van de stad. Veel leden zijn actief als ondernemers, ambachtslieden en bestuurders en leveren een belangrijke bijdrage aan de economische en maatschappelijke ontwikkeling van Haarlem.

Haarlemse Noon

Protestanten bestormen de Sint-Bavokerk. De stad ging definitief over op de reformatie.

1585

Het Doopsgezinde Weeshuis

Gemeenten hebben een zorgplicht voor de kinderen van hun leden. Doopsgezinde weeskinderen worden oorspronkelijk geplaatst in pleeggezinnen. Hierover bestaat onvrede omdat de kinderen niet altijd de juiste opvoeding meekrijgen. In Haarlem is het de Doopsgezinde Vlaamse gemeente Het Blok die als eerste een doopsgezind weeshuis sticht om dit probleem op een andere manier aan te pakken. Het weeshuis wordt gevestigd aan het Klein Heiligland.

1634

De bevolking groeit exponentieel, tot zo'n 40.000 inwoners rond 1622.

Val van Antwerpen

Duizenden protestantse Zuid-Nederlanders vluchten naar Haarlem. Het stadsbestuur omarmt deze nieuwkomers hartelijk, mede omdat ze kapitaal, vakmanschap en handelsnetwerken meebrengen.

1650

1600 - verscholen →

Haarlemse Rederijkerskamers

Burgers komen samen om poëzie en toneel te schrijven en op te voeren. Deze verenigingen, zoals bijvoorbeeld Trouw moet Blycken, spelen een cruciale rol in de ontwikkeling van het culturele leven en de Nederlandse taal.

1656

Doopsgezinde drukkers

Abraham Casteleyn is stadsdrukker in Haarlem en zowel redacteur als uitgever van de Haarlemsche Courant.

Oprechte Haarlemsche Courant

In Haarlem verschijnt het eerste nummer.

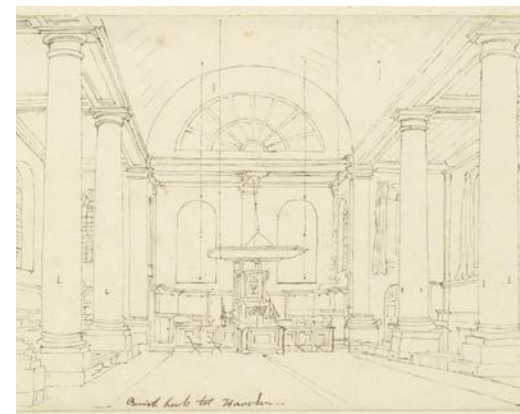
1672

Rampjaar

De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden wordt gelijktijdig aangevallen door Frankrijk, Engeland en de bisdommen Münster en Keulen. Het rampjaar markeert het einde van een periode van grote economische en culturele bloei.

De Grote Vermaning

Omdat doopsgezinden een gedoogde minderheid zijn, net als katholieken, mag het gebouw vanaf de straat niet zichtbaar zijn en geen toren hebben. In deze schuilkerk kunnen zij wel samenkomen, maar zijn zij niet te opvallend aanwezig. Jan de Braij ontwerpt het 'vermaanhuis'.

1683

1700

1700 - verlicht →

De Verlichting

De 18e eeuw is een bloeitijd voor kunsten en wetenschappen. De nieuwsgierigheid naar de wereld is enorm. Er is groot optimisme over wat er met het verstand en goed nadenken bereikbaar is.

1778

Teylers Stichting

Bij zijn overlijden in 1778 laat Pieter Teyler zijn enorme vermogen na aan de Teylers Stichting, met als doel het bevorderen van godsdienst, wetenschap en kunst.

1783

Teylers Museum

Een centrum voor kennis en onderwijs achter het woonhuis van Pieter Teyler. Dit is een revolutionair initiatief voortkomend uit de idealen van de Verlichting: een kennisinstituut door en voor burgers waar men zonder dwang van kerk of staat zelf de wereld kan ontdekken.

1784

Tot Nut van 't Algemeen

Jan Nieuwenhuysen, opgeleid als boekdrukker en lid van het boekdrukkersgilde in Haarlem, richt het genootschap voor volksontwikkeling op. De doelstelling: 'de verbetering van het schoolwezen en de opvoeding der jeugd als de voornaamste grondslag ter vorming, verbetering en beschaving van den burger.'

Sociabiliteit

Er ontstaan genootschappen. Doopsgezinden spelen een voorname rol in het genootschapsleven, ook in Haarlem. Er is een behoefte aan onderling gezelschapsleven en een cultivering van contacten met gelijkgestemden.

1787

Teylers Hofje

Bestemd voor eerbare dames van boven de 70. Tevens een uiting van het gelijkelijk waarden van verschillende christelijke godsdiensten. Het hofje was absoluut niet alleen voor doopsgezinde dames.

1795

De Bataafse Republiek

De Bataafse Revolutie leidde tot een eerste grondwet in 1798. Alle religies worden vrijgesteld.

1800

Scheiding kerk en staat

Doopsgezinden zijn altijd voor een scheiding van kerk en staat geweest, ook vanuit hun ervaring dat op het moment dat je dat mengt, dat voor minderheden vaak iets is wat slecht uitkomt. Ze waren altijd voor een 'vrije belijdenis': belijd zelf wat je wil.

1816

**Laatste voorstelling in
Leerzaam vermaak**

Een theater dat in 1785 werd gesticht mede op initiatief van de families Loosjes en Enschede. De doopsgezinde Adriaan Loosjes speelde een belangrijke rol in het Haarlemse culturele leven.

1800 - verbonden →

1823

Costerfeesten in Haarlem

Abraham de Vries was een doopsgezinde predikant en een hartstochtelijk pleitbezorger voor Coster als uitvinder van de boekdrukkunst.

1860

Gemeentelijk bestuur

Doopsgezinden nemen actief deel aan het gemeentelijk bestuur in de 19e en begin 20e eeuw.

Haarlemse doopsgezinden zien het als hun taak te helpen waar ze kunnen, onder andere met weeshuizen, armenhuizen en giften van brood, turf en vlees.

Bakkerij

De doopsgezinde gemeente heeft een eigen bakkerij op perceel 24.

1868

De negentiende eeuw wordt ook wel eens een 'eeuw van sloppen' genoemd. Grote delen van de bevolking leven in armoede met slechte hygiëne en ondervoeding.

1882

Stichting Doopsgezinde school

de school wordt gesticht aan de Ripperdastraat 13a.

1940

Ziekenverpleging

Kinderen worden uitgezonden naar koloniehuisen om aan te sterken. Dat gaat in de oorlogstijd door.

1900 - verzorgend —————>

Tweede Wereldoorlog

De koloniehuisen werden in 1942 gesloten door de bezetter, waardoor het werk van de Ziekenverpleging ernstig werd bemoeilijkt.

1950

Door stadsuitbreiding naar het noorden en oosten komen vele doopsgezinde gezinnen op een verdere afstand van de scholen te wonen. Tegelijk neemt het ULO- en MULO-onderwijs taken over van de doopsgezinde scholen. Daardoor worden de doopsgezinde scholen steeds meer buurtscholen voor niet-leden.

Dopers Credo

Dopen wat mondig is

Spoken wat bondig is

Vrij in het christelijk geloven

Daden gaan woorden te boven

geschreven door dominee Sibold Sicco

Smeding. Het staat symbool voor de vrijzinnige en tolerante waarden van de doopsgezinden.

1953

Na de Tweede Wereldoorlog verdwijnen de grote industriële bedrijven uit de stad. Haarlem wordt een stad van dienstverlening, scholen en overheidsinstellingen.

1985

Opheffing doopsgezinde school

De doopsgezinde school aan de Ripperdastraat wordt opgeven door een afnemend aantal leerlingen.

1990

In De Gang worden, onder de leiding van Hans Vogelezang, exposities gehouden.

2008

‘De Wereld van Jansje’ en ‘Fotogalerie De Gang’ openen

De fotogalerie ‘De Gang’ en de winkel ‘De Wereld van Jansje’, zijn in 2008 gelijktijdig gerealiseerd. Jansje Steenbergen van Goor was een doopsgezind meisje met een verstandelijke beperking. In de 19e eeuw, woonde zij een groot deel van haar leven in het doopsgezinde armenhuis aan het Groot Heiligland. Jansje is de naamgeefster aan de cadeauwinkel en lunchroom.

De Poort

Hiermee wordt de Grote Vermaning meer geopend naar de stad en wordt de Haarlemse doopsgezinde geschiedenis beter zichtbaar.

2023

Doopsgezind Haarlem

De tijdlijn legt door vijf eeuwen heen vijf bewegingen bloot: van vervolgd, naar verscholen, naar verlicht, naar verbonden, naar verzorgend. Van een vervolgte minderheid die schuilging achter de gevel, groeide een gemeenschap die zich verbond met de stad en verantwoordelijkheid nam voor de samenleving.

Door de tijd heen is de doopsgezinde gemeente een huis voor zingeving geweest, met drie kenmerkende typen initiatieven:

- Gericht op ontplooiing van jezelf
door bijvoorbeeld sociëteit, museum over verlichtingsdenken en de geloofsgemeenschap zelf.
- Gedreven door er zijn voor elkaar
door bijvoorbeeld de weeshuizen, bakkerij, en hofjes voor ouderen.
- Verantwoordelijkheid nemend voor een betere wereld
door bijvoorbeeld Teylers Museum, doopgezinde school en de fondsen

Wat verder opvalt is de ruimhartig gevende en ondernemende aanwezigheid van de doopsgezinden in de stad.

Identiteit van Haarlem

Haarlem is in haar geschiedenis altijd een tolerante stad geweest voor geloofsgemeenschappen die elders werden vervolgd. Deze ruimdenkendheid legde de stad geen windeieren. Deze gemeenschappen, waaronder de doopsgezinden, maar ook bijvoorbeeld de Walen, kwamen uit andere windstreken en namen nieuwe vaardigheden en netwerken mee naar Haarlem. Zo ontstonden economische oplevingen door de komst van bierbrouwerijen, de lakenhandel en andere innovaties die Haarlem meerdere malen hebben gered uit tijden van recessie en grote armoede onder de bevolking.

“We zetten nu in op experimenteren en DOEN, in plaats van eindeloos plannen maken. Bijvoorbeeld laatst een groen “pop-up” pleintje. We willen groepen bij elkaar brengen, meer onderling begrip kweken. Bijvoorbeeld door een gezamenlijke binnentuin, waar een dakloze met bewoners contact krijgt.”

Falco Bloemendal, verbinder en centrummanager Haarlem

“Onze kerk heeft als basis: het geloofsgesprek. De Bijbel is EEN bron.”

Interviews intern

heer

“Er zijn zulke mooie initiatieven, de mensen zijn allemaal fijne mensen. Ik voel me aangesproken door de ruimdenkendheid, er is veel liefde. Ik bezoek graag diensten en culturele evenementen. Ik ben heel liefdevol opgevangen in een moeilijke periode in mijn leven en dat heeft me enorm geraakt en goed gedaan.”

Interviews intern

“Jongeren (zonder rugzakje) mogen nergens zijn, de 18+ mix heeft daar wel behoefte aan, een eigen plek. Pooltafels. Laagdrempelig, een ‘third place’.”

Inge van Gansewinkel, programmamanager

“Idee is om het centrum compacter te maken. Detailhandel neemt af. Andere aantrekkelijke functies dan winkels in de etalages, zijn zeer interessant.”

Dick Hulzebos, Voorzitter Managementgroep Haarlem

Wonen

“Wat de aandachtspunten zijn in de binnenstad? Winkelleegstand. We voeren een campagne om ondernemers aan te trekken voor de binnenstad. Het eerste jaar 50% huur. En er is te weinig voor jongeren. Patronaat organiseerde een speciale muziekprogrammering: Take me to the church, in kerken. Een heel mooi, maar kortstondig event. Tenslotte is er geen speeltuin in het centrum, iets voor ouders en kinderen. Nu gaat iedereen naar speelgoedwinkel Meneer Paprika en zit daar op elkaar in het koffiegedeelte.”

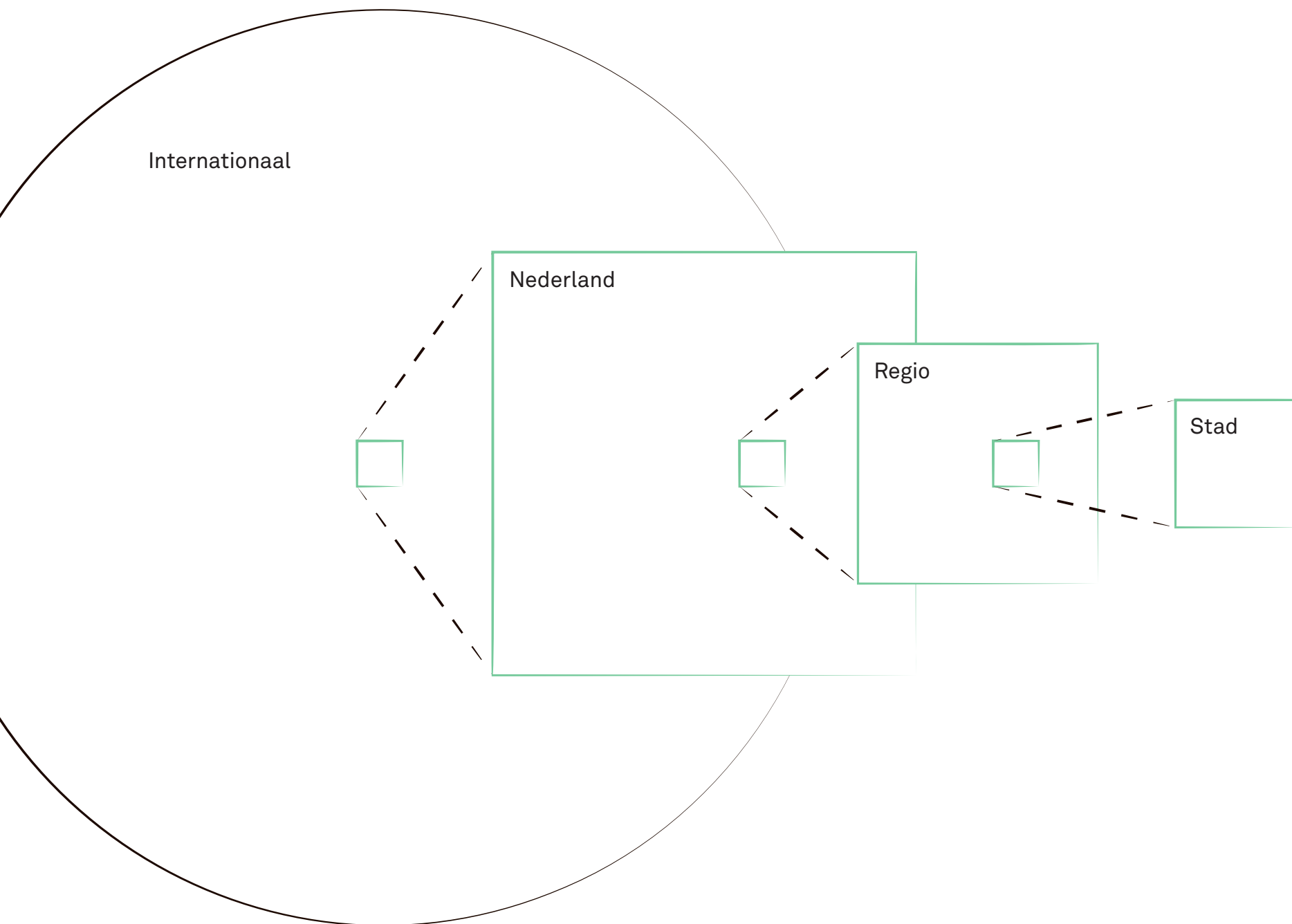
Anne-Marije Hogenboom, Haarlem Citymarketing

“Wonen, wonen, wonen is belangrijk. Als we een doorbraak kunnen creëren in Wonen boven winkels, zou dat zowel de winkelstraat ten goede komen. Qua levendigheid en toezicht. Samen optrekken om bijvoorbeeld gezamenlijke entrees achterlangs te realiseren, kan de sleutel tot succes zijn. Alles wat positief kan bijdragen aan het grootste vraagstuk voor nu. Wonen en dan met name, betaalbaar wonen.”

Gwenda van der Ham, Citymaking Regisseur binnenstad Haarlem

Doopsgezind Haarlem

Doopsgezind Haarlem is een open en gastvrije gemeenschap voor gelovigen en ongelovigen, geworteld in de stad en tegelijk verbonden met een groter geheel. In Haarlem bieden wij ruimte voor ontmoeting, bezinning, cultuur en maatschappelijke betrokkenheid; in Regio Kennemerland zoeken wij actief de samenwerking met mensen en organisaties die bouwen aan een rechtvaardige en zorgzame samenleving. Als onderdeel van Doopsgezind Nederland dragen wij bij aan een traditie van vrede, vrijheid en verantwoordelijk burgerschap. Internationaal weten wij ons verbonden met mensen die wereldwijd dezelfde waarden van compassie, eenvoud en vrede uitdragen.

126 174 **Canada**
4 030 **Nederland**
53 871 **Duitsland**
458 418 **Verenigde Staten**

136 774 **India**

458 418 **Ethiopie**

196 792 **Congo**

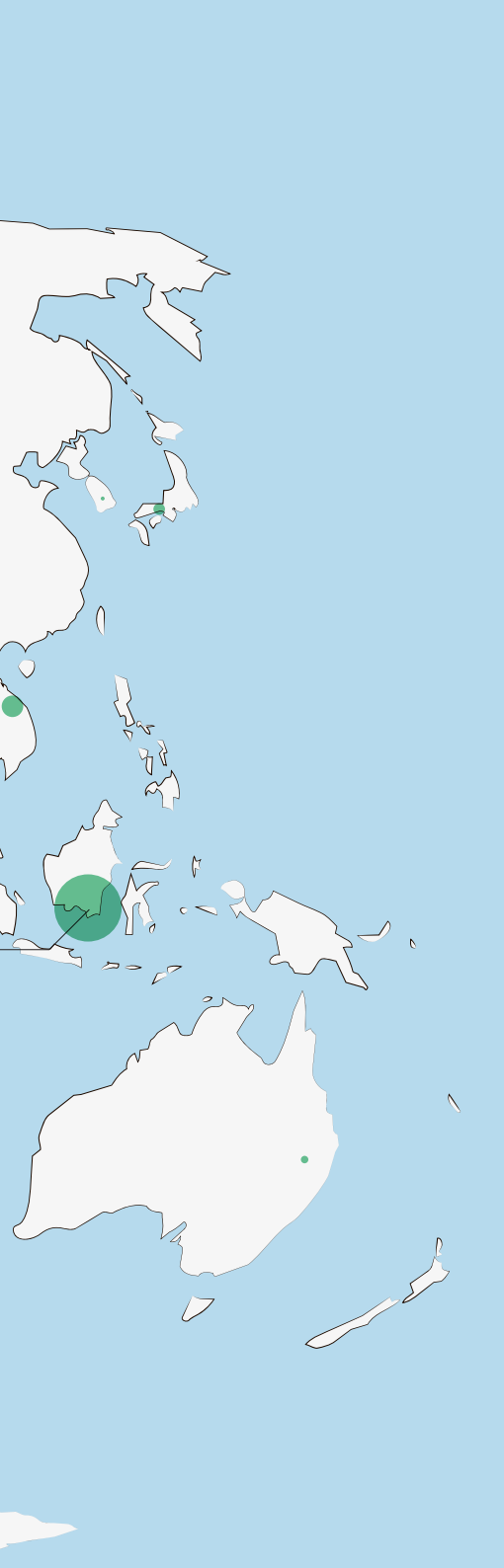
96 086 **Indonesie**

38 608 **Paraguay**

Anabaptisten over de hele wereld

Mennonites, Brethren in Christ, Church of the Brethren, Amish, Hutterites, Bruderhof and others.

Bron: Mennonite World Conference: A Community of Anabaptist related Churches, (2025)

Internationaal

De Nederlandse doopsgezinden hebben een unieke en historische positie binnen de wereldwijde doopsgezinde geloofsgemeenschap (internationaal meestal mennonieten genoemd). Hoewel zij de bakermat delen en de Nederlandse hervormer Menno Simons de naamgever is van de wereldwijde beweging, zijn er grote theologische en culturele verschillen.

In Nederland hebben de doopsgezinden zich sinds de 19e eeuw ontwikkeld tot een vrijzinnige, niet-dogmatische richting met een sterke nadruk op individuele geloofsvrijheid, maatschappelijke openheid en gelijkwaardigheid. Dit uit zich onder andere in de acceptatie van vrouwelijke predikanten en het inzegenen van lhbtqi+-relaties.

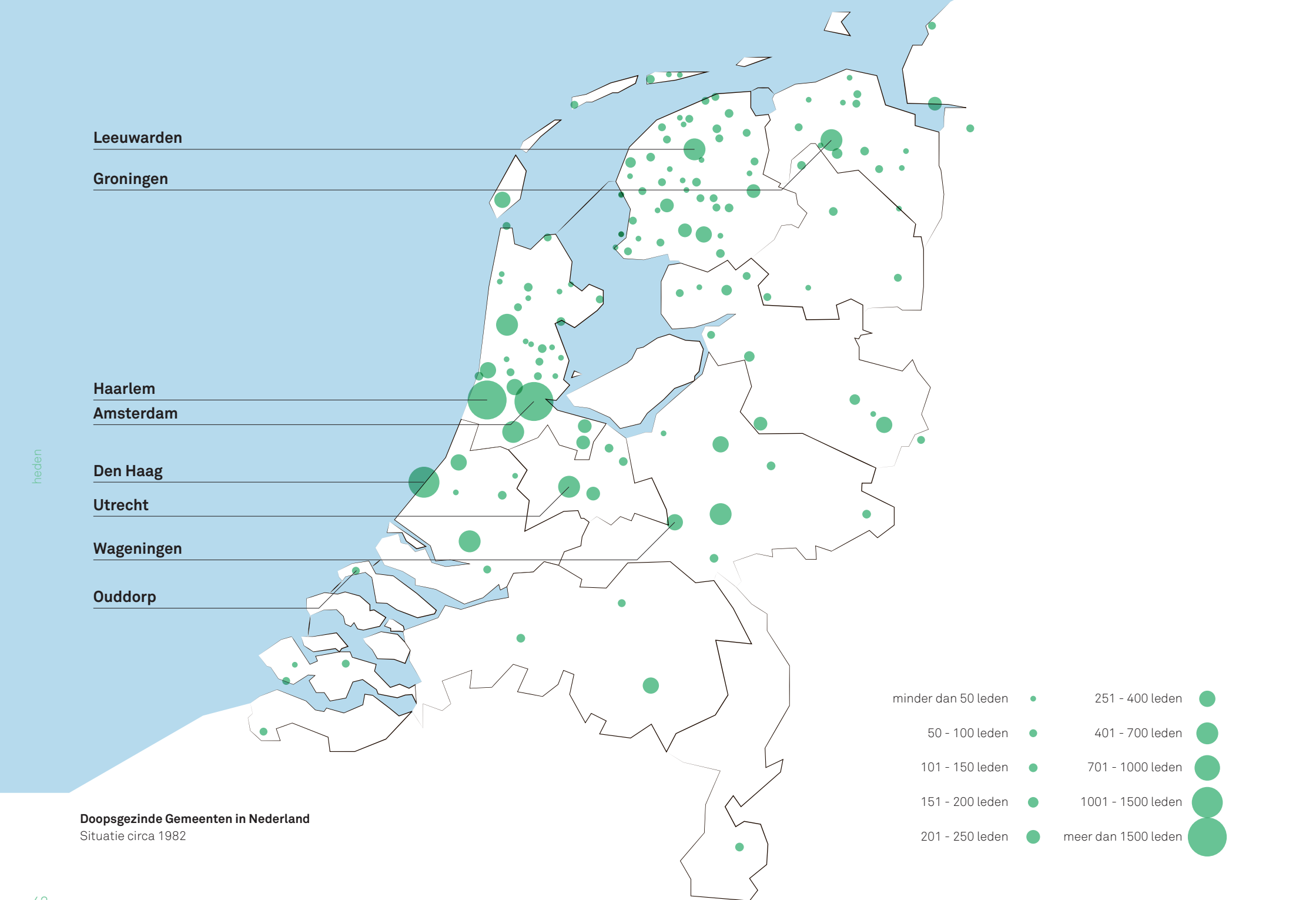
Internationaal ligt dat vaak anders. De wereldwijde broederschap is theologisch gezien grotendeels conservatiever of evangelischer. Daarnaast kent de wereldwijde gemeenschap traditionele, orthodoxe groepen die in afzondering leven (zoals de Amish of Old Order Mennonites in Noord- en Zuid-Amerika), wat in Nederland niet voorkomt.

Ondanks deze theologische verschillen is de onderlinge verbondenheid groot. Deze rust op de gedeelde historische wortels (het anabaptisme uit 1525) en kernwaarden zoals geweldloosheid, vredesopbouw, en de volwassenendoop op basis van een persoonlijke belijdenis.

Internationale activiteit in Nederland

Nederland is via de Algemene Doopsgezinde Sociëteit (ADS) lid van de Mennonite World Conference (MWC) en levert regelmatig bestuurlijke input; zo kwamen internationale leiders bijeen in broederschapshuis Dopersduin. In 2026 was Nederland gastheer van het Europese congres MERK, waar doopsgezinden uit heel Europa samenkomen. Nederlandse doopsgezinden werken samen met hulporganisaties als het Mennonite Central Committee en Christian Peacemaker Teams, en gemeenten (waaronder Doopsgezind Haarlem) nemen jaarlijks deel aan de wereldwijde 'World Fellowship Sunday'.

Via jongerenorganisatie Menno's Global Village reisden Nederlandse jongeren naar internationale evenementen, zoals de viering van '500 jaar Anabaptisme' in Zürich (2025). Doopsgezind Haarlem onderhoudt daarnaast uitwisselingen met gemeenten in Colombia, Indonesië en Kirgizië.

Nederland

Van 120 gemeenten naar enkele kernlocaties in de regio

In de jaren vijftig telde de Algemene Doopsgezinde Sociëteit (ADS) ongeveer 40.000 leden, verdeeld over circa 120 doopsgezinde gemeenten in Nederland. Geloof, familie, traditie en lokale gemeenschap waren sterk met elkaar verbonden.

Sindsdien daalde het ledental van circa 40.000 leden in 1950 naar ongeveer 5.500 in 2020. Vooral tussen 1970 en 2000 voltrok zich een sterke terugloop. Deze ontwikkeling hangt samen met bredere maatschappelijke processen zoals ontkerkelijking, individualisering, vergrijzing en een afnemende vanzelfsprekendheid van kerkelijk lidmaatschap.

De gevolgen hiervan zijn zichtbaar in de geografische spreiding van de doopsgezinden. Veel gemeenten zijn opgeheven, samengevoegd of onderdeel geworden van regionale verbanden. Daardoor concentreert het doopsgezinde leven zich tegenwoordig rond een aantal kernlocaties: Haarlem, Amsterdam, Utrecht, Wageningen, Groningen, Leeuwarden, Den Haag en Ouddorp.

Deze ontwikkeling laat zien dat de uitdaging voor de toekomst niet alleen ligt in het behouden van leden, maar vooral in het opnieuw verbinden van de doopsgezinde traditie met mensen die zich niet vanzelfsprekend aan een kerk binden. De verschuiving van een fijnmazig netwerk van lokale gemeenten naar enkele regionale centra vraagt om nieuwe vormen van gemeenschap, aanwezigheid en betekenisgeving. Juist daarin ligt de opgave én de kans voor de huidige doopsgezinde gemeenten.

Enkele van de Haarlemse fondsen

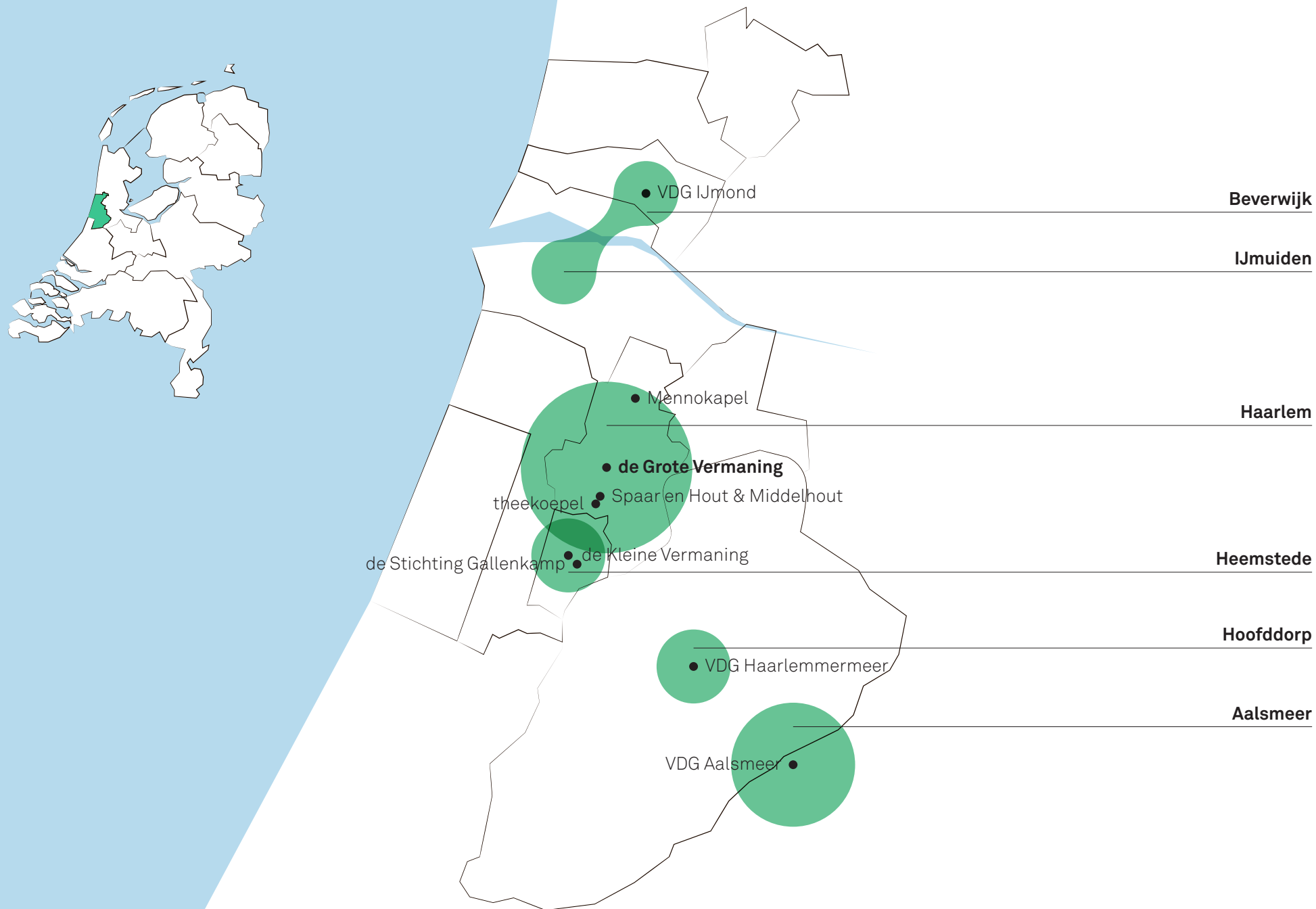
Stichting Fonds van Wijlen Dr. Jacobus van Zanten / Oorspronkelijk bedoeld voor voedsel en brandstof voor behoeftigen. Steunt nu maatschappelijke noodhulp, energiekosten, cultureel erfgoed en natuur(educatie), met voorkeur voor Kennemerland en/of een doopsgezinde relatie.

Stichting Ziekenverpleging Doopsgezinde Gemeente Haarlem / Opricht in 1893 om zieken binnen de doopsgezinde gemeenschap te verzorgen. Inmiddels is het een sociaal-maatschappelijk fonds dat individuele hulp en grotere projecten voor het welzijn van kwetsbare mensen ondersteunt.

Stichting De Blok / Ontstond door samenvoeging van kleinere historische fondsen en is verbonden met het geestelijke en maatschappelijke werk van Doopsgezind Haarlem: kleinschalige initiatieven voor jeugd en ouderen en het maatschappelijk werk rond de Haarlemse gemeente.

Stichting Het Weeshuis der Doopsgezinden / Komt voort uit het in 1634 gestichte Haarlemse doopsgezinde weeshuis. Ondersteunt nu kinderen en jongeren in achterstandssituaties in Kennemerland, Nederland en het buitenland en heeft aandacht voor doopsgezind jeugdwerk, gedachtegoed en erfgoed.

Doopsgezind Predikfonds Haarlem / Opricht (18e eeuw) voor het mogelijk maken en versterken van de doopsgezinde predikdienst. Ondersteunt nu ook projecten op het snijvlak van religie, zingeving, cultuur, erfgoed en maatschappelijke betrokkenheid.

Regio Kennemerland

Regionale verantwoordelijkheid en samenwerking

Binnen Kennemerland is het doopsgezinde leven vandaag geconcentreerd in de Beverwijk/IJmuiden, Aalsmeer, Haarlem, Heemstede en Hoofddorp. De afname van ledenaantallen en bestuurlijke draagkracht maakt duidelijk dat de toekomst van de doopsgezinde aanwezigheid in de regio op al deze plaatsen niet vanzelfsprekend is.

De doopsgezinde gemeente IJMOND heeft recent een hulpvraag bij Doopsgezind Haarlem neergelegd. Met circa 30 leden, waarvan ongeveer 10 actief betrokken zijn, is het onzeker of de VDGIJ (Verenigde Doopsgezinde Gemeente IJmond) vanaf volgend jaar zelfstandig kan voortbestaan. Deze situatie staat niet op zichzelf, maar weerspiegelt een bredere ontwikkeling binnen de doopsgezinde gemeenschap.

Doopsgezind Haarlem voelt zich schatplichtig aan de doperse traditie in Kennemerland en wil een coördinerende en verbindende rol vervullen. Niet vanuit drang tot overname, maar vanuit een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor gemeenten, leden, vrienden en belangstellenden in onze regio. Door de leiding te nemen om samenwerking te versterken, activiteiten te verbinden en beschikbare bestuurskracht te bundelen, kan de doopsgezinde aanwezigheid in Kennemerland in de toekomst onderdeel worden van een groter netwerk van mensen en organisaties die werken aan een menswaardige, verbonden en hoopvolle samenleving. Door samenwerking kan de rijkdom van de doopsgezinde traditie meer mensen bereiken dan wij als gemeente alleen zouden kunnen bereiken. Daarmee bouwen wij voort op onze roeping om zichtbaar aanwezig te zijn, midden in Haarlem en de regio.

Kerkenvisies in de regio

In Noord-Holland hebben 33 van de 47 gemeenten, waaronder Haarlem, Beverwijk, Aalsmeer Heemstede en Haarlemmermeer, een Kerkenvisie opgesteld. De vorm verschilt per gemeente.

In Beverwijk duidt de Kerkenvisie als 'een visie op religieus erfgoed, de ruimtelijke waarde van kerken en het sociaalmaatschappelijk belang van kerkgemeenschappen.' Beverwijk telt 18 kerken en kapellen; in 2022 zagen 6 eigenaren nog maar 1-5 jaar perspectie. De kerk van VDGIJ is een gemeentelijk monument. De gemeente wil monumentale kerken helpen bij het vinden van een duurzaam toekomstperspectief.

De Kerkenvisie Heemstede (2022) richt zich vooral op instandhouding van de acht kerkgebouwen in de gemeente. De Kleine Vermaning heeft geen monumentale status; net als de meeste Heemsteedse kerkbesturen mikt de gemeente op behoud van kerk en gemeenschap voor de komende tien jaar.

De Kerkenvisie Haarlemmermeer heeft als motto: 'Erfgoed omarmen en beleven' en stimuleert herbestemming van religieuze gebouwen met behoud van cultuurhistorische waarde. De Doopsgezinde Gemeente Haarlemmermeer heeft geen monumentale status, maar ligt naast het beschermde dorpsgezicht van Hoofddorp.

In Aalsmeer waren in 2022 tien van de elf kerken nog in religieus gebruik; in 2037 verwachten eigenaren dat nog maar twee dat zeker zijn. De Doopsgezinde Gemeente Aalsmeer zit in een Rijksmonument uit 1927, dat al multifunctioneel gebruikt wordt. De gemeente werkt aan een vitaal toekomstperspectief.

Stad Haarlem

Verbonden met de stad, geworteld in de dopers traditie

Doopsgezind Haarlem ziet haar toekomst nadrukkelijk niet vanuit een geïsoleerde positie los van andere maatschappelijke en religieuze organisaties. Juist in een tijd van ontkerkelijking en veranderende vormen van zingeving gelooft Doopsgezind Haarlem in de kracht van samenwerking en verbinding, met behoud van eigenheid.

Daarom zoekt Doopsgezind Haarlem actief samenwerking met organisaties als Stem in de Stad, het Stadsklooster, de Raad van Kerken, de gemeente Haarlem en andere culturele, maatschappelijke en religieuze instellingen voor jong en oud. Vanuit haar zeven kernwaarden wil Doopsgezind Haarlem het doperse geluid laten klinken in het netwerk van de stad en bijdragen aan vragen rond gemeenschap, betekenisgeving, gerechtigheid, duurzaamheid en zorg voor elkaar.

Doopsgezind Haarlem ziet zichzelf dus niet als een eiland in de samenleving, maar als onderdeel van een groter netwerk van mensen en organisaties die werken aan een menswaardige, verbonden en hoopvolle samenleving. Door samenwerking kan de rijkdom van de doopsgezinde traditie meer mensen bereiken dan de gemeente alleen zou kunnen bereiken. Daarmee bouwt Doopsgezind Haarlem voort op haar roeping om zichtbaar aanwezig te zijn, midden in Haarlem en de regio.

Kerkenvisie in Haarlem

Tussen 2019-2022 stelde de Klankbordgroep Kerken Haarlem een visie op: “Haarlemse kerken. Kansen voor de stad. Toekomstverkenning voor kerken, moskeeën en Joods erfgoed”. Haarlem telt 55 gebedshuizen, waaronder zes moskeeën en 49 kerken. In 2020 waren 13 kerkgebouwen niet meer religieus in gebruik en werden ze herbestemd als theater, archief, horeca, tandarts, kantoren of woningen. Van de 36 overgebleven gaven 50% van 28 besturen aan onzeker te zijn over de toekomst in 2030, en ruim 66% over 2035. Verwacht wordt dat in 2030 nog 17-20 kerken religieus gebruikt worden, en 15-18 in 2035. Tussen die jaren zoeken 10-20 kerken mogelijk nevenfuncties.

Dit biedt kansen voor de stad: kerken met monumentale interieurs voor publiek, centrale ligging in een volle stad, extra ontmoetingsplekken en oefenplaatsen voor resonantie (zoals Rosa noemt). Tegelijk is er risico op concurrentie met culturele en maatschappelijke instellingen als kerken hun uniciteit niet benadrukken.

plekken en ruimten

heden

Doopsgezind Haarlem is zichtbaar op meerdere plekken in en rondom Haarlem. Eerst worden de plekken geduid die samen het netwerk vormen. Vandaaruit wordt ingezoomd op het hart: de Grote Vermaning.

- a. De Grote Vermaning
- b. De Poort
- c. Fologalerie de Gang
- d. De Theekoepel
- e. Sneel
- f. De Kleine Vermaning
- g. De Wereld van Jansje

Onderliggende missies

heden

De Wereld van Jansje biedt mensen die niet vanzelfsprekend een plek vinden in de maatschappij een veilige, betekenisvolle plek waar zij zich kunnen ontwikkelen en van betekenis kunnen zijn. De Wereld van Jansje wil groeien in het bieden van arbeidsmatige dagbesteding. Niet alleen voor mensen met een verstandelijke beperking, maar op termijn ook voor andere kwetsbare doelgroepen die behoefte hebben aan een veilige, betekenisvolle werkplek midden in de samenleving.

Doopsgezind Haarlem (de doopsgezinde gemeente)

wil een open geloofsgemeenschap zijn die bijdraagt aan een betere samenleving. Vanuit de navolging van Christus stimuleert zij bezinning en actie rond thema's als liefde, vrede, rechtvaardigheid en duurzaamheid. De gemeente wil een ontmoetingsplaats zijn waar mensen samen zoeken naar vrede en gerechtigheid.

Sneel biedt jongeren een veilige en open omgeving waarin zij zichzelf kunnen ontwikkelen, vriendschappen opbouwen en kennismaken met de waarden van de doopsgezinde traditie. Daarmee is Sneel niet alleen een jeugdsoos, maar vooral een plek waar jonge mensen worden begeleid op hun weg naar volwassenheid, verantwoordelijkheid en betrokkenheid bij de samenleving.

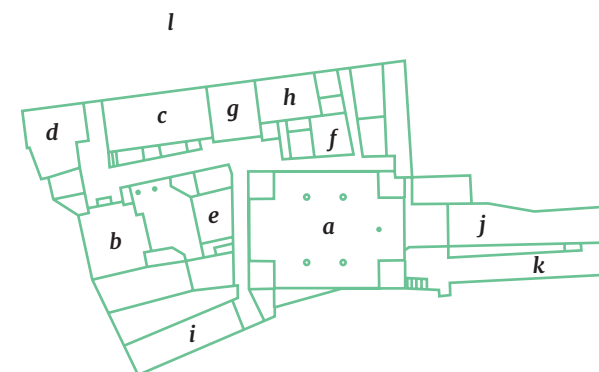

Fotogalerie De Gang wil een toonaangevend platform zijn voor maatschappelijk geëngageerde fotografie. Door beeld, dialoog en zingeving te combineren brengt de galerie actuele maatschappelijke thema's in verbinding met de doopsgezinde traditie van vrede, rechtvaardigheid en gemeenschapszin.

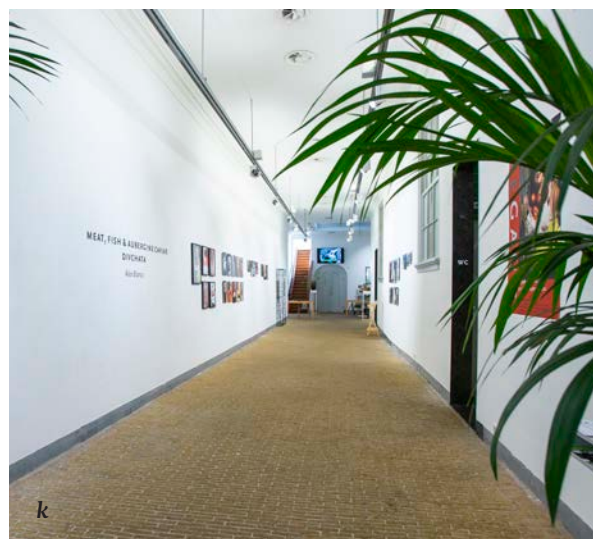
De Grote Vermaning

heden

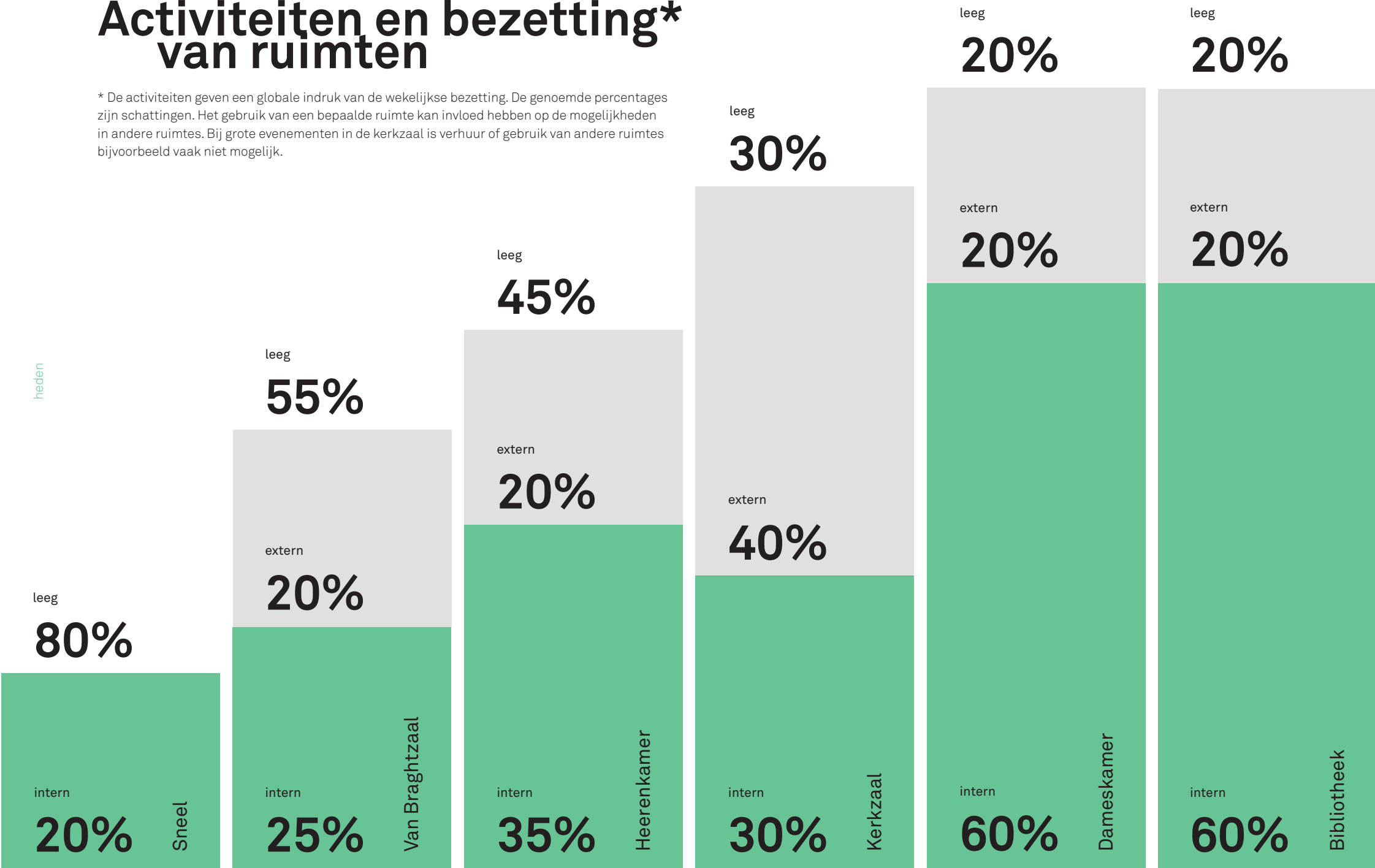

- a. Kerkzaal
- b. Heerenkamer
- c. Van Braghtzaal
- d. Kamer Predikfonds
- e. Dameskamer
- f. Kamer Fonds van Zanten
- g. Joriaen Simonskamer
- h. Bibliotheek
- i. De Poort
- j. De Wereld van Jansje
- k. Fotogalerie De Gang
- l. Sneel

Activiteiten en bezetting* van ruimten

* De activiteiten geven een globale indruk van de wekelijkse bezetting. De genoemde percentages zijn schattingen. Het gebruik van een bepaalde ruimte kan invloed hebben op de mogelijkheden in andere ruimtes. Bij grote evenementen in de kerkzaal is verhuur of gebruik van andere ruimtes bijvoorbeeld vaak niet mogelijk.

Sneel

- Thuiswerkmiddag
- Wijs en Spijs
- Kadervergaderingen
- Sneel (vrijdagmiddag en -avond)
- Verjaardagen
- Filmnachten
- Feesten
- Evenementen

Van Braghtzaal

- Menno Meets (20p)
- Koffie na de dienst (40p)
- Liefdemaal (jaarlijks, 40p aan tafel)
- Sneel vieringen (kerstdiner, Halloween, etc)
- Bach-ensemble repetitie
- Colleges Vrije Academie
- Lezingen (gemeente, provincie, etc)
- Filmvertoningen (40-60p zittend)
- Scouting Boerenkoolmaaltijs
- Valpreventie
- Vergaderingen/ Heidagen

Heerenkamer

- Vergaderingen (DK, RvT en extern)
- Werkoverleg
- VN simulaties Stedelijk Gymnasium
- Lezingen
- Workshops (Oefenrollen en trainingen)
- Stadsklooster (Back-up stilte meditatie)

Kerkzaal

- Kerkdiensten
- Openingen tentoonstellingen (**)
- Diners en borrels (**)
- Overige vieringen
- Mennistenhemel
- Candle light
- Opnames muziek
- Lezingen (Gemeente, provincie, etc) (**)
- Workshops
- Toneel
- Camini (**)
- Orgelfestival
- Orgellessen
- Concerten (pop/klassiek)
- Fotoshoots
- Allerhande (meerdaagse) events (**)
- Diploma uitreikingen (**)

Dameskamer

- Overleg diaconie
- Gebruik door DK en Dominee
- Gesprekken directie/personeel
- Vergaderingen intern (Jansje, Stadsklooster)
- Zoom meetings
- Ziekenhuisverpleging
- Vergaderingen extern
- Taalles
- Soundengineer opnames
- Backstage artiesten Kerkzaal

Bibliotheek

- Vergaderingen
- Archief bibliotheek
- Menno Meets
- Workshops
- Vrije academie
- Kleedruimte voor evenementen
- Filmopnames
- Schuldhulpmaatje
- Schrijfmeditatie
- Overflow HBE repetities

Hele gebouw

- Rondleidingen (2x per maand)

** Activiteiten waarbij gebruikt wordt gemaakt van catering door de Wereld van Jansje.

De schatting aan activiteiten en bezetting geeft aan dat er al wel degelijk levendigheid is, maar dat er nog veel ruimte is om tot een bruisend geheel te komen. Plekken zoals het koepeltje aan het Spaarne, de Kleine Vermaning, e.a. zijn hier buiten beschouwing gelaten. Ook hier is meer mogelijk dan nu gebeurt.

“Vriend worden van Doopsgezind Haarlem was voor mij vooral een gevoelskeuze. Ik voel me hier thuis en ervaar de ruimte om te zijn wie ik ben. De vrijzinnigheid, de diversiteit aan mensen en de fijne collega's met wie ik werk dragen daaraan bij. Ik vind het mooi om zelf bij te dragen aan een gemeenschap, maar ook om ergens bij te horen en me door die gemeenschap gedragen te voelen.”

Interviews intern

“Je kunt wat je al doet uitbreiden. Bijvoorbeeld in plaats van de dienst op zondagochtend, donderdagavond van achter de tap. Met een biertje erbij.”

Interviews intern

toelke

“Het christelijke hoeft voor mij niet, maar de waarden zijn leidend. Zonder bidden, zonder kerkdienst. Ik zou er een beetje ruimer mee om willen gaan. Een beetje controversieel doen mag.”

Interviews intern

“Met groepjes zou ik willen kijken naar hoe je de
bijbel of ‘geloof’ ‘eigentijds’ kunt interpreteren
en je laten inspireren.”

Interviews intern

omst

“Bied podium voor dingen die op andere plekken
niet gebeuren: strijdbaar, schurend, aanwezig,
spraakmakend, ongekamd. Zoek rafelrandjes, ruw, niet
zorgvuldig. Combineer dit met dialoog op gang brengen.
Het profiel ontwikkelt zich al doende.”

Interviews intern

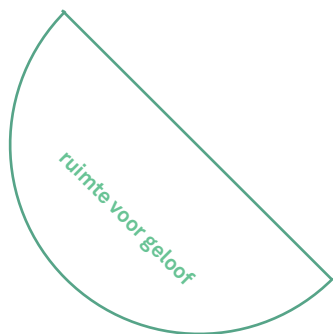
Wat zijn er veel
aanknopingspunten tussen
waar Doopsgezind Haarlem
fysiek aanwezig is in de stad,
soms al betrokken is en waar
de stad graag beweging in
gang wil zetten! Denk aan:
lege winkelpanden, het idee
van de Doorwaadbare Stad,
mogelijkheden voor Wonen
boven winkels en wellicht
moderne samenlevingsvormen
in Spaar en Duin, startups van
jonge Makers zichtbaar maken
in het centrum, activiteiten of
plekken voor jongeren. Ik stel
voor om een vervolgoverleg op
directieniveau in te plannen
om overstijgend de kansen te
verkennen. Samen optrekken
biedt kansen!

Danielle de Boo, afdelingsmanager project- en
contractmanagement gemeente Haarlem

toekomst visie

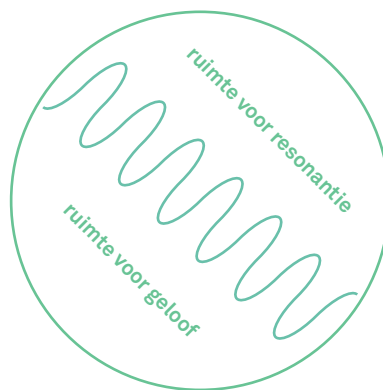
Voor mensen zonder kerkelijke achtergrond of mensen die een strenge kerk achter zich lieten, is Doopsgezind Haarlem een tolerant en laagdrempelig huis om te verkennen. Binnen Doopsgezind Haarlem vind je betrokken mensen, ruimte voor eigen zingeving, en een breed aanbod aan cultuur, meditatie, zang en lezingen. Niet stijf maar uitnodigend. Groei van belangstelling voor deze doopsgezinde kijk op de wereld is daarom een reële kans.

De toekomstvisie krijgt vorm vanuit de doperse waarden, identiteit en geschiedenis, inspeland op hedendaagse uitdagingen voor mensen en de stad.

1. Ruimte voor geloof

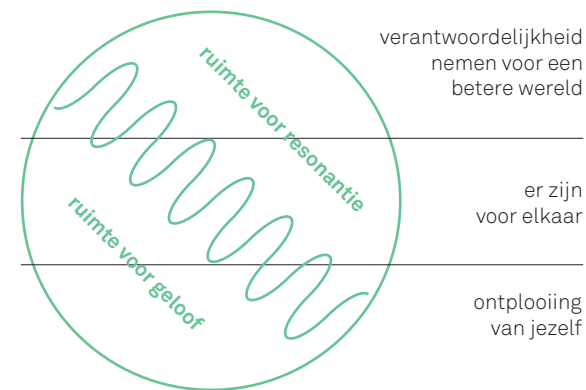
Allereerst blijft er ruimte voor geloof. Doopsgezind Haarlem koestert de tradities die ze met de geloofsgemeenschap heeft. In het geloof zitten de doperse waarden gastvrijheid, geweldloosheid, geloofsvrijheid, gewetensvol handelen, gezamenlijkheid, gelijkwaardigheid en groeien in bewustzijn diep verankerd.

2. Ruimte voor resonantie

Doopsgezind Haarlem biedt ruimte voor resonantie. Deze krijgt vorm als een aparte entiteit naast de ruimte voor geloof. Het is een neutrale plek waar nieuwe gemeenschappen kunnen ontstaan vanuit de doperse waarden.

De ruimte voor geloof en de ruimte voor resonantie zijn met elkaar verbonden: het geloof geeft vanuit de doperse waarden diepgang aan de inhoud, en de ruimte voor resonantie versterkt op haar beurt het contact met de buitenwereld en ondersteunt met het facilitaire stuk van het geheel. Beide ruimten versterken elkaar.

3. Drie ontwikkelingen

Terugkijkend namen doopsgezinden drie kenmerkende typen initiatieven:

1. Gericht op ontplooiing van jezelf
2. Gedreven door er zijn voor elkaar
3. Verantwoordelijkheid nemend voor een betere wereld.

Deze drie type initiatieven worden doorgetrokken richting de toekomst en vormen de ontwikkelingen.

Over resonantie

Volgens Hartmut Rosa heeft democratie religie nodig, niet als dogma of machtsinstituut, maar als oefenplaats voor resonantie: voor luisteren, geraakt worden, antwoorden, vertragen en erkennen dat de wereld niet volledig door ons beheerst kan worden. Zonder zulke bronnen verhardt democratie tot strijd, procedure en meningenmarkt; met zulke bronnen kan zij opnieuw een cultuur van aandacht, ontvankelijkheid en gezamenlijk zoeken worden.

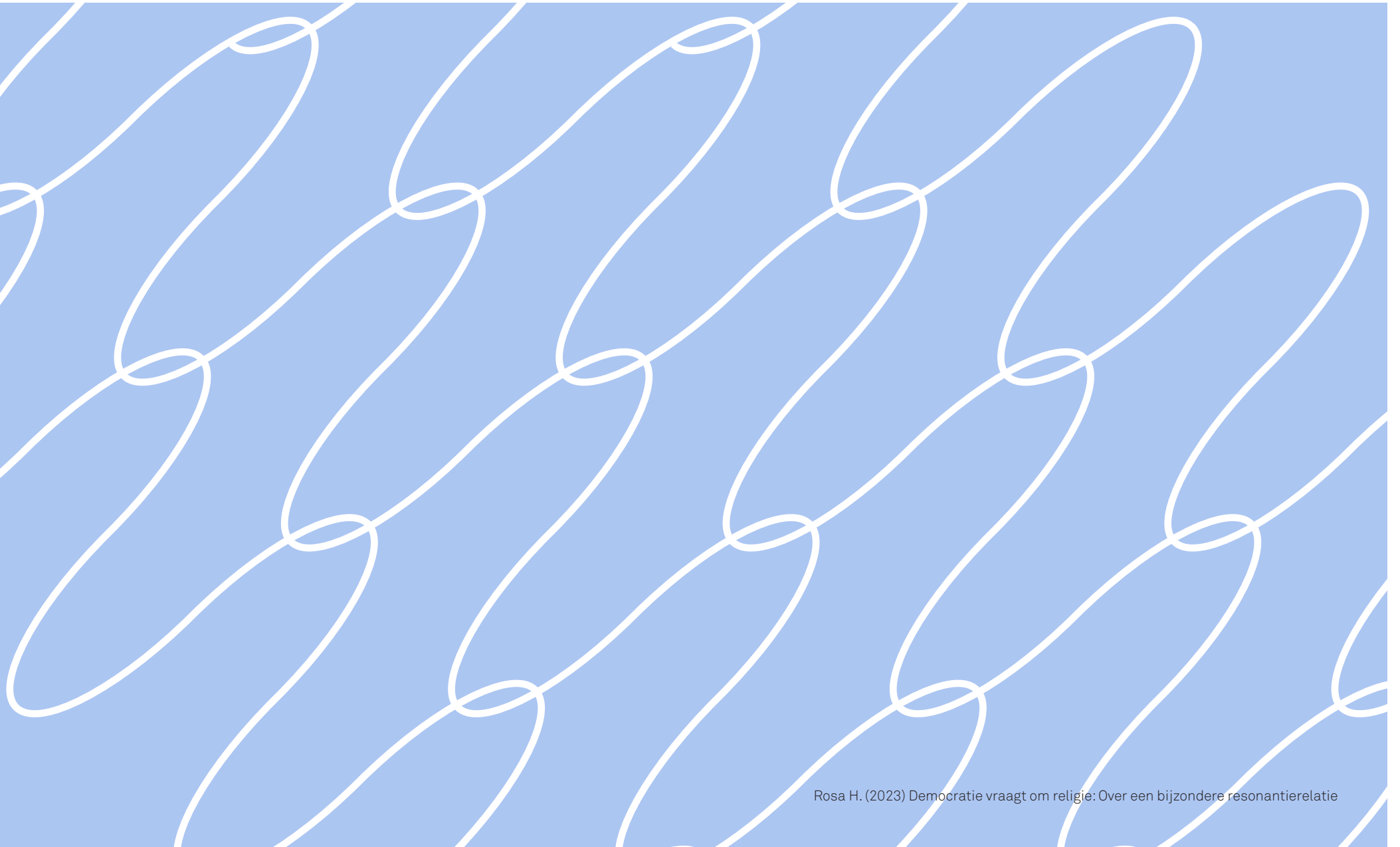
Rosa stelt dat democratie niet alleen instituties, procedures en verkiezingen nodig heeft, maar vooral een bepaalde innerlijke houding: het vermogen om geraakt te worden, te luisteren en te antwoorden. Democratie leeft volgens hem van mensen die niet alleen hun eigen belang of mening doorduwen, maar openstaan voor wat de ander, de wereld of een morele stem van buitenaf tot hen zegt. Dat noemt hij, in zijn bredere werk, resonantie.

Zijn diagnose van de moderne samenleving is somber: we zitten in een cultuur van versnelling, beheersing en permanente beschikbaarheid. Alles moet sneller, efficiënter, meetbaarder en productiever. Daardoor raken mensen, instituties en ook de politiek in een agressieve modus: problemen moeten “opgelost”, tegenstanders “verslagen”, systemen “geoptimaliseerd”. Maar democratie kan volgens Rosa niet goed functioneren als iedereen vooral zendt, claimt en controleert. Zij heeft een luisterend hart nodig.

Daar komt religie in beeld. Rosa bedoelt niet dat de kerk de macht moet terugkrijgen, of dat democratie christelijk moet worden. Zijn punt is subtieler: religieuze tradities bewaren praktijken, verhalen, rituelen en ruimtes waarin mensen kunnen oefenen in ontvankelijkheid. Denk aan stilte, gebed, zang, liturgie, schuldbesef, dankbaarheid, het besef dat de wereld niet volledig maakbaar is, en de ervaring dat de mens wordt aangesproken door iets wat groter is dan het eigen ego.

Daarmee zegt Rosa eigenlijk: democratie heeft bronnen nodig die haar leren vertragen, luisteren en zich laten corrigeren. Religie kan zo'n bron zijn, omdat zij mensen eraan herinnert dat niet alles draait om controle, bezit, groei of individuele zelfhandhaving. Religie kan een tegenkracht vormen tegen een samenleving die alleen nog functioneert op prestatie, versnelling en strijd.

Belangrijk is dat Rosa religie niet idealiseert. Religie kan ook autoritair, gesloten of polariserend worden. Dan werkt zij juist anti-democratisch. Alleen religie die openheid, aanspreekbaarheid, kwetsbaarheid en dialoog bevordert, draagt bij aan democratie. Recente bespreking van zijn werk benadrukt ook dat hij religie ondergeschikt maakt aan het bredere criterium van resonantie: religie is waardevol voor zover zij levende, open relaties mogelijk maakt.

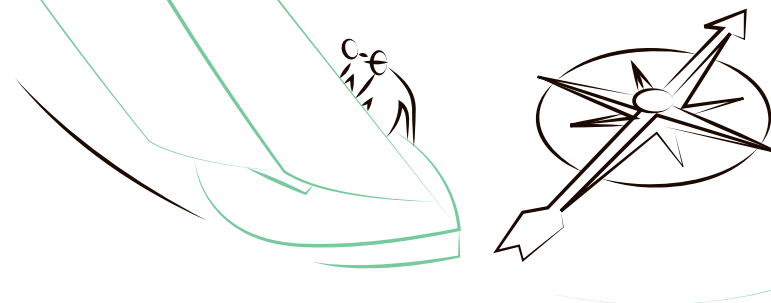

Rosa H. (2023) Democratie vraagt om religie: Over een bijzondere resonantierelatie

kompas

1

Past de activiteit bij de
doperse waarden?

Met een kompas houd je koers. In lijn met de toekomstvisie wordt de doopsgezinde reis voortgezet, maar de koers (een beetje) bijgesteld. Bij het operationaliseren van die visie is een kompas ontwikkeld om scherp aan de wind te blijven varen. Alle betrokkenen kunnen het kompas, in de vorm van een checklist, hanteren bij het maken van keuzes bij nieuwe ideeën of activiteiten.

Over uniciteit Doopsgezind Haarlem

In welke opzichten is Doopsgezind Haarlem uniek ten opzichte van andere kerken?

- Het niet-dogmatische
- Vredeshuis
- Het ondernemende

In welke opzichten is Doopsgezind Haarlem uniek ten opzichte van andere kerken en andere sociaal-maatschappelijke of culturele instellingen?

- Fysieke aanwezigheid in de stad: hartje centrum, monumentaal sfeervol complex, grote zaal, winkelruimten met verdiepingen erboven. Ook ander kleiner en groter vastgoed in Haarlem en omgeving: koepeltje aan het Spaarne, Spaar & Hout, Kleine Vermaning e.a.
- Fondsen met voldoende middelen om, naast onderhoud etc., ook vernieuwende impulsen waar nodig te financieren.
- Het rebelse

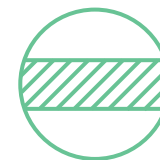
ontwikkellijnen voor de toekomst

Ontwikkellijnen voor de toekomst verrijken bestaande doopsgezinde activiteiten en verkennen activiteiten die resoneren met “gelijkgestemden”, “belangstellenden”, “nietsvermoedenden”, “dood-moeien”, “zoekenden” en alle andere niet-doopsgezinde mensen in de stad. Ze sluiten aan op ritmes van mensen of helpen die creëren. Ze zijn gericht op zingeving. De Grote Vermaning als Huis van betekenis of Plek van zingeving.

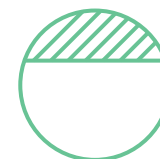
Huidige activiteiten en voorbeeldactiviteiten hebben de doperse waarden als bron. De voorbeelden dienen als inspiratie. Afstemming en temporisatie is nodig.

ontwikkellijn
ontplooiing van jezelf _____ p66

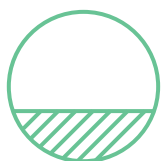
ontwikkellijn
er voor elkaar zijn _____ p72

ontwikkellijn
verantwoordelijkheid nemen
voor een betere wereld _____ p78

Doopsgezind Haarlem als trouwe metgezel

door mee te bewegen met
de ritmes van het leven

ontwikkellijn
ontplooiing van jezelf

behoefte aan
veiligheid
familiariteit
verwondering
denkruimte
openheid

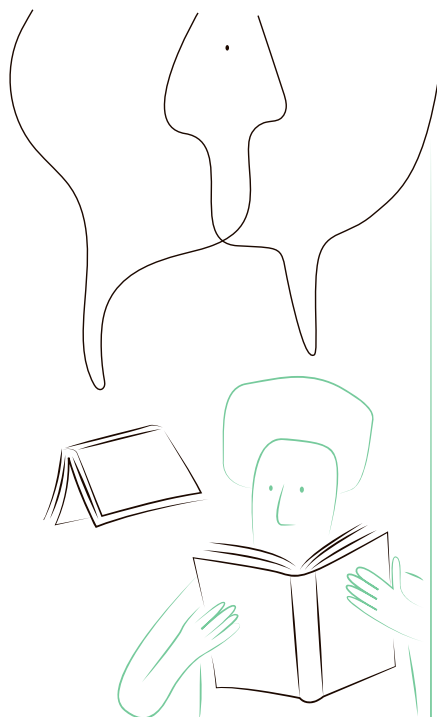
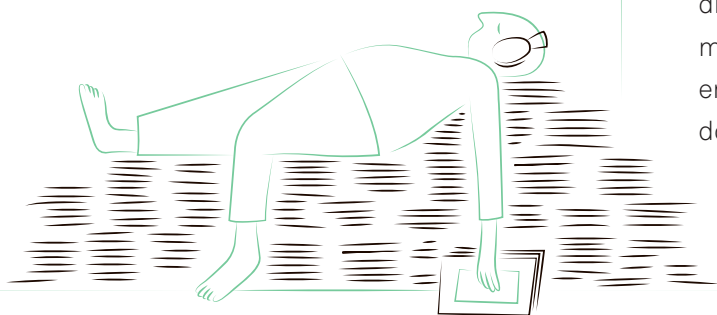
Mensen staan onder permanente druk om zichzelf te ontwikkelen en te presteren. Een constante stroom aan prikkels en informatie vraagt onophoudelijk om een reactie, terwijl falen steeds minder ruimte krijgt. Het gevolg: een groeiend gevoel van onrust, leegte en eenzaamheid. De grote collectieve verhalen rondom zingeving, zoals cultuur en religie, geven immers steeds minder houvast, waardoor mensen antwoorden op existentiële vragen steeds dichter bij zichzelf zoeken en zich richten op hun eigen, persoonlijke verhaal. Tegelijkertijd zijn we de vaardigheid verleerd om deze schaduwkanten van het leven, zoals twijfel en schaamte, met elkaar te delen (Bakens van Betekenis, 2024). Ook in Haarlem is deze druk voelbaar: activiteiten voor kinderen en ouders staan onder druk, en toenemend thuiswerken in het centrum laat werk en privé steeds verder vervlechten.

Waar de samenleving aandringt op tempo en resultaat, kan Doopsgezind Haarlem een tegenbeweging bieden: een plek die er voor je is om in de dagelijkse hectiek te vertragen, verwondering toe te laten en zonder oordeel stil te staan bij wie je bent. Bovenal is Doopsgezind Haarlem een trouwe metgezel door het hele leven van mensen heen. Een plek die met je meebeweegt en met je meegroeit. Waar ruimte is om te vieren wanneer je je diploma haalt of een nieuwe fase van je leven ingaat, of om te rouwen in tijden van verlies. Het zijn van een trouwe metgezel is niet aan tijd gebonden en wordt, in een wereld die steeds drukker wordt, alleen maar relevanter.

Gedachteplaats

Hoe geven we mensen de tijd en ruimte om na te denken over wie ze zijn en willen worden? In een samenleving met constante druk en hoge verwachtingen, biedt de Gedachteplaats ruimte voor verstillings, reflectie en persoonlijke ontwikkeling. Het is een plek waar mensen kunnen vertragen, verwondering kunnen ervaren en loskomen van de waan van de dag. Vanuit die verstillings ontstaat ruimte om gedachten te scherpen, waarden te onderzoeken en richting te geven aan het leven.

Levensbibliotheek

De Levensbibliotheek is een plek waar verhalen blijven leven. De Levensbibliotheek biedt toegang tot persoonlijke verhalen uit het heden en het verleden. Mensen lenen niet alleen informatie, maar ook perspectief. Door dialoog en uitwisseling ontdekken mensen nieuwe perspectieven op zichzelf en de wereld. En wordt levenswijsheid doorgegeven tussen groepen en generaties.

Ceremonie van het Leven

Belangrijke levensmomenten verdienen aandacht. De Ceremonie van het Leven helpt mensen om grote en kleine overgangen bewust te markeren en stil te staan bij wat het leven brengt. Door samen te vieren versterken we verbondenheid. Vanuit bestaande tradities én nieuwe rituelen, krijgen vreugde, verlies, liefde, afscheid en nieuwe beginnen een betekenisvolle plek in het leven.

01 Kerkdienst

Een kerkdienst biedt een moment van rust en bezinning waarin mensen even afstand nemen van de dagelijkse drukte en stilstaan bij vragen over zin, waarden en levensrichting.

02 Cursussen en lezingen

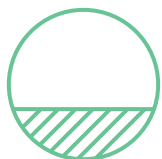
Mensen komen regelmatig samen om de Bijbel te lezen, bespreken en te bestuderen. Zo wordt de relatie tussen mens en het geloof verder ontplooid.

03 Historische rondleidingen

De historische rondleiding laat mensen kennismaken met verhalen en gebeurtenissen uit het verleden, waardoor ze een breder perspectief krijgen op hun eigen plaats in de tijd en samenleving.

04 Diploma uitreikingen

Er is ruimte om belangrijke overgangsmomenten in het leven te vieren, zoals het afronden van een opleiding. Er wordt stilgestaan bij de overgang naar een nieuwe levensfase.

ontwikkellijn
ontplooiing van jezelf

05 Stilte en meditatie

Meditatie door Stadsklooster Haarlem biedt mensen een moment waarop ze bewust tot stilstand komen, de gedachten tot rust laten komen en zich richten op het hier en nu.

06 Concerten

Concerten bieden een ervaring waarin muziek mensen kan raken en meeslepen waardoor een gevoel van vervoering ontstaat dat het alledaagse overstijgt. Emotioneel geraakt worden en het gevoel verbonden te zijn met iets groters leidt tot zelfontwikkeling.

07 Workshops

Door workshops wordt de gelegenheid geboden om actief nieuwe vaardigheden te leren.

08 Kind en ouder momenten

Kinderen en jonge ouders zijn welkom om op vaste momenten deel te nemen aan een inspirerend programma. Met voor de kleintjes bijvoorbeeld een (recyclede) Legoberg (gebeurt al incidenteel) of een andere creatieve activiteit en tegelijkertijd voor de ouder de mogelijkheid om een lezing of activiteit om jezelf te ontplooiën te bezoeken, waar anders moeilijk tijd voor te vinden is. Sluit aan bij ritmes van jonge ouders door activiteiten op woensdagmiddag of vrijdagmiddag te organiseren. Dit zijn doorgaans papa- en mamadagen.

05

08

Menselijke bibliotheek

09 Doopsgezind Haarlem zou het concept van de Human Library, bijvoorbeeld in samenwerking met livinglibrary.nl, kunnen verkennen. In plaats van een boek “lenen” bezoekers dan het levensverhaal van iemand die een vergelijkbare gebeurtenis heeft doorstaan. Mogelijk toegespitst op momenten die iemands levenspad een andere richting geven, zoals een scheiding of het verlies van een dierbare. Zo krijgen mensen die zelf midden in zo’n moment staan, toegang tot een ander perspectief en de ervaring dat ze niet de eerste of enige zijn.

Generatiekringen

09 In een wereld die steeds sneller verandert, wisselen generaties elkaar in hoog tempo af. Iedere generatie brengt eigen perspectieven, vaardigheden en ervaringen mee, maar loopt ook het risico in een eigen bubbel te leven, los van andere leeftijdsgroepen. Generatiekringen brengen jong en oud bij elkaar in gesprekskringen waarin ervaringen en perspectieven worden uitgewisseld: wat heeft de een geleerd dat de ander nog niet wist, en omgekeerd? Zo wordt levenswijsheid tussen generaties doorgegeven.

huidige activiteit

toekomstige kansen

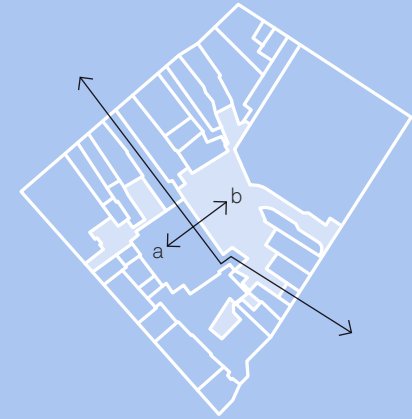

10 Fysiek doorwaadbaar Haarlem

Stedenbouwkundige Ricsi van Beek komt met de Nolli-kaart, als inspiratiebron voor de doorwaadbare stad. Vanuit het station is een rode looper gepland, met de verschuiving van de locatie van het Frans Halsmuseum, uit het centrum naar de voormalige Tempelier, ligt de Grote Vermaning op een nieuwe belangrijke route. Ook gaat het verhaal dat Frans Hals in de Peuzelaarsteeg gewoond zou hebben. De Vermaning zou doorwaadbaar kunnen worden en van groen voorzien. Door de Gang door te trekken kan een passage ontstaan. Mensen kunnen dan even zitten in de kerkzaal. Een ideale plek om tot zichzelf te komen. Dit idee is al eerder uitgewerkt door een projectgroep.

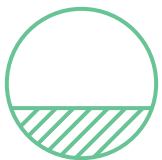
11 Tijdcapsules

De stijlkamers vormen tijdscapsules waarin eigen gedachten en ideeën ruimte krijgen zonder afleiding van digitale apparatuur of media.

Verbinding door passage

De passage heeft de potentie om twee werelden van elkaar te scheiden, en tegelijkertijd te verbinden. Aan de zuidzijde (a) ligt de kerkzaal: een plek van rust en stilte, waar je tot jezelf kunt komen en de haast van de stad even buitensluit. De andere kant van de passage heeft de potentie om een verscholen centrum te zijn. Een levendige plek van binnenuit. Waar nu een parkeerplaats ligt (b), kan een groen plein ontstaan met reuring, en in de bovenwoningen kunnen ateliers een plek krijgen. Zo wordt de passage meer dan een doorgang: het is de plek waar je van stilte naar levendigheid stapt, en waar je merkt dat beide kanten je iets te vertellen hebben.

ontwikkellijn
ontplooiing van jezelf

“Trek de gang door en laat mensen gewoon door je gebouw lopen. Laat ze binnen en laat ze de kerkzaal zien. Je kunt er even gaan zitten en tot jezelf komen. Je hoeft er niks voor te betalen. Gewoon, midden in het centrum, een rustplek. Met inspiratie in de Gang, kennismaking met Jansje en evt. andere initiatieven.

Interview doopsgezinde

“Wij gaan het grote verhaal van Pieter Teyler beter vertellen. Het element over zijn Doopsgezind-zijn, in combinatie met zijn geloof in de Verlichting hoort hier nadrukkelijk bij. In 2029 vindt hiervoor een vernieuwing en verbouwing van het Teylers Museum plaats. Dit biedt veel aanknopingspunten om de onderlinge samenwerking met Doopsgezind Haarlem te versterken. Zowel op het gebied van lezingen, als wandelingen door de stad als andere events. Waarbij het jaar 2028, als de Teylers Stichting 250 jaar bestaat, een mooi moment is om naartoe te werken.”

Marc de Beyer, directeur Teylers Museum

Doopsgezind Haarlem als zorgzame verbinder

door verbondenheid te laten
groeien vanuit aandacht

ontwikkellijn
er voor elkaar zijn

behoefte aan
compassie
oordeelvrij
gelijkwaardigheid
naasteliefde

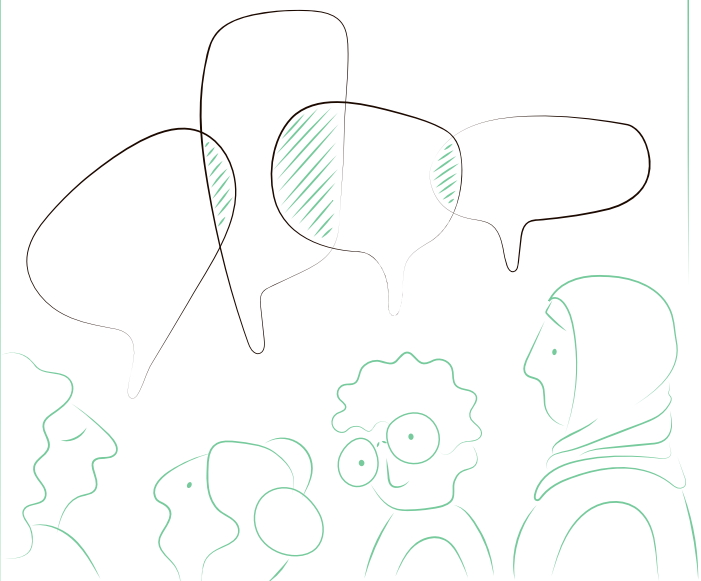
Steeds meer mensen leven in gescheiden werelden. Mensen zoeken aansluiting bij anderen met dezelfde leefstijl, achtergrond of levensfase, versterkt door online filterbubbels. Het netwerk waarin je geboren wordt, bepaalt daardoor in toenemende mate je kansen. Tegelijkertijd wonen mensen, door woningnood en groeiende migratiestromen, steeds vaker tijdelijk op een plek. Dat maakt buurtbinding losser, terwijl de behoefte aan thuisgevoel, geborgenheid en veiligheid juist toeneemt (Bakens van Betekenis, 2024).

Ook in Haarlem is dit voelbaar. In het centrum wonen relatief de meeste alleenstaanden van de stad (57%), vaak met een westerse migratieachtergrond, wat het risico op vereenzaming vergroot. Jongeren missen vaste plekken om samen te komen. En landelijk groeit de druk op de zorg, waardoor er steeds meer een beroep wordt gedaan op de buurt en het informele netwerk om mensen heen.

Doopsgezind Haarlem kan hierin een zorgzame verbinder zijn: een plek die mensen helpt hun eigen bubbel te ontstijgen en verbindt met nieuwe netwerken, en die er tegelijk voor zorgt dat niemand er alleen voor staat.

Ontmoetingspunt

Het ontmoetingspunt is de plek waar nieuwe gemeenschappen ontstaan. Een plek waar mensen binnenlopen, mee kunnen doen en nieuwe verbindingen aangaan. Door elkaar te ontmoeten, verhalen te delen en samen op te trekken, vinden mensen steun en gezelligheid. Zo groeien relaties waarin mensen zich gezien voelen, naar elkaar omzien en ervaren dat ze onderdeel zijn van een gemeenschap.

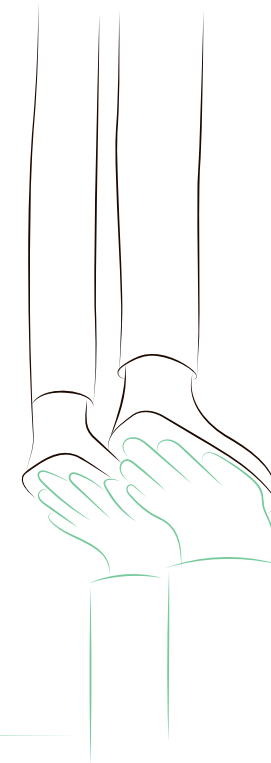

Mensnabij

Niet iedereen krijgt vanzelfsprekend dezelfde kansen of heeft een netwerk waarop kan worden teruggevallen. Biedt aandacht en ondersteuning aan mensen die door omstandigheden in de knel komen of dreigen buiten beeld te raken. Door nabijheid, begeleiding en betrokkenheid helpt Doopsgezind Haarlem mensen om hun plek in Haarlem te vinden.

Mantelzorg Academie

Hoe zorgen we ervoor dat de mantelzorgers van nu niet de volgende generatie zijn die met burn-out klachten thuis zitten. Nog steeds leven we in een tijd waar 'reproductiewerk' (onbetaald werk waar de samenleving op draait) als vanzelfsprekend wordt gezien. Mensen doen dit werk erbij. De mantelzorgacademie ondersteunt naasten in het ondersteunen van hun dierbaren. En het behouden van een gezond balans.

01 Menno Meets

Tijdens Menno Meets kunnen mensen elkaar ontmoeten in een informele sfeer. Er is een wisselend programma dat verzorgd wordt door een gast.

02 Sneeljongeren

Sneel biedt jongeren een plek. Elke vrijdag wordt er samen gegeten, ontspannen en een programma georganiseerd.

03 30-60 groep

Een groep voor relatief jonge mensen in Doopsgezind Haarlem. Er wordt met elkaar gegeten en een bepaald onderwerp besproken. Soms is er een meer creatieve verwerking van een bepaald thema.

04 De Wereld van Jansje

Een bijzondere cadeauwinkel en lunchroom. Het is een plek waar iedereen welkom is en waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving.

ontwikkellijn
er voor elkaar zijn

05 Hofjes

Doopsgezind Haarlem heeft een aantal hofjes met een eigen bestuur. Het gaat om het Zuiderhofje, Wijnbergshofje en Bruiningshofje. Het betreft hier woonvoorzieningen voor, ook niet-doopsgezinde, ouderen.

06 Jongerenwerk

Denk hierbij aan Sneel, de jongerenreizen, maar ook een activiteit als Museum Nacht Kids. Dit is een landelijke activiteit waarbij musea en culturele instelling geopend zijn voor kinderen tussen de 12-16 jaar.

07 Samenwerking met zorgorganisaties

De pastoraal-diaconaal werker heeft heel direct toegang tot verschillende zorgorganisaties. Het Hospice heeft Doopsgezind Haarlem mede gefinancierd. Er wordt samen gewerkt met WIJ Heemstede, bijvoorbeeld door het organiseren van ontmoetingsochtenden voor ouderen.

08 Pastorale werk

Het pastoraat is er voor mensen die dreigen te vereenzamen. Er wordt omgezien naar elkaar door mensen te bezoeken en er te zijn wanneer het leven moeilijk is.

10 Sociaal doorwaadbaar Haarlem

Het idee van de doorwaadbare stad gaat verder. Voor de Grote Vermaning zou je kunnen zeggen dat zij een verborgen maar doorwaadbare plek kan worden: een plek waar mensen zonder drempel even binnenlopen voor stilte, een tentoonstelling, een gesprek of een activiteit, en zo onderdeel wordt van de dagelijkse routes door de stad. Dat is een brede interpretatie van 'doorwaadbaar'; het gaat dan ook over de doorwaadbaarheid van de samenleving: een stad waarin mensen gemakkelijk toegang hebben tot elkaar, tot cultuur en tot betekenisvolle plekken. Zonder dat je daar altijd voor hoeft te betalen.

11 Plek voor jongeren

Jongeren zonder thuis of in een onveilige thuissituatie missen een plek om te "chillen". Voor hen, en jongeren in het algemeen, is er weinig vertier. Zo zijn uitgaansmogelijkheden steeds meer naar Amsterdam verplaatst. Samen met Sneelers, begeleiders, jongeren in het centrum en bijvoorbeeld de professionals van Buurts kan worden geëxperimenteerd met "helpende interventies": Denk aan meer chill-mogelijkheden (al dan niet met begeleiding) of een mentorprogramma naar het voorbeeld van de Rotterdamse Douwers, waarin betrokken volwassenen als medemens naast een jongere staan en waar nodig meehelpen deuren te openen.

12 Grote Vermaning als meeting point

Niet iedereen in Haarlem heeft evenveel toegang tot cultuur, netwerk of nieuwe contacten: kansengelijkheid speelt niet alleen bij werk en onderwijs, maar ook bij wie je kent en waar je komt. De Stadspas, bedoeld voor Haarlemmers met een kleine portemonnee, biedt hiervoor al een aanzet. Doopsgezind Haarlem kan de Grote Vermaning inrichten als ontmoetingsplek voor Stadspashouders (en andere Haarlemmers), die hier eerst kennismaken voordat ze samen een culturele activiteit of uitje ondernemen. Zo wordt de Grote Vermaning niet alleen een plek om te bezoeken, maar een vertrekpunt voor nieuwe contacten en gelijkere kansen.

13 Veilige plekken in de buurt

Op nationaal niveau wordt gezocht naar locaties, waar mensen naartoe kunnen gaan in geval van nood. Dit kan zijn omdat de elektriciteit uitvalt, er hittestress is, mensen tijdelijk niet in hun huis kunnen door bijvoorbeeld brand in de buurt en ook als er oorlogsdreiging zou zijn.

huidige activiteit

toekomstige kansen

14

Wonen, wonen, wonen boven winkels

Wonen boven winkels is gewenst: zowel voor woningnood voor starters als voor levendigheid en toezicht in het centrum. Het commerciële model van winkelpanden moet worden veranderd. Stadsherstel doet dit in A'dam. De huidige eigenaren gaan dit niet oppakken, zij willen de etalagebreedte niet versmallen (bepaalt de huurprijs) en profiteren van waardevermeerdering. Doopsgezind Haarlem zou kunnen helpen door panden op te kopen en om te vormen, als inspirerende partij. Of op hun terrein ontsluitingen realiseren voor meerdere panden, bijvoorbeeld vanaf de achterzijde.

15

Buurt als ecosysteem ondersteunen

In de toekomst zal er steeds meer druk op de zorg ontstaan. Er zal hiermee steeds meer geleund worden op het informele netwerk. Zorg dragen voor familie, vrienden of buurtgenoten wordt steeds meer onderdeel van het dagelijks leven. Maar hoe organiseren we dit met elkaar, met de buurt?

ontwikkellijn
er voor elkaar zijn

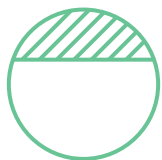
“Zorg is in de nabije toekomst onbetaalbaar.
Daarop sorteren we voor, door Huizen van/
door/voor de Wijk te starten.
Vanuit het idee: de buurt als ecosysteem
“Gewoon in de Wijk”. Samen met Jos de Blok,
van Wijkzorg (visionair in Nederland) werken
we dit uit. Ook voor jongeren zoeken we
plekken. Ik zou graag eens komen praten over
Sneel en wat daar gebeurt.”

Suzan van de Waal, gebiedsmanager Zuid West/Centrum Buurts

Doopsgezind Haarlem als tegendraadse pionier

door eigenzinnigheid en
rebellie aan te spreken

toekomst

ontwikkellijn
verantwoordelijkheid
nemen voor een
betere wereld

behoefte aan
perspectief
nieuwsgierigheid
zingeving
inspiratie

Steeds meer mensen zijn, zo laat Bakens van Betekenis (2024) zien, zoekende naar hun rol in het verhaal van de samenleving. Grote, oncontroleerbare gebeurtenissen zoals klimaatverandering, mondiale spanningen en economische instabiliteit hebben steeds meer invloed op onze gemoedsrust. Het gevoel van zingeving door werk brokkelt af, onder andere door de jacht op succes en zogenaamde bullshit jobs. Tegelijkertijd voelen mensen een steeds sterkere behoefte om zorg te dragen voor elkaar en hun leefomgeving.

Ook in Haarlem is deze beweging zichtbaar. Stadmakers Haarlem laat zien dat er een grote groep initiatiefnemers, creatieve en sociale ondernemers is die zich inzet voor een gelijkwaardiger, leefbaarder en mooiere stad.

Doopsgezind Haarlem kan hier een tegendraadse pionier zijn: een plek die mensen niet alleen uitnodigt om goed te doen, maar hen ook toerust om dat te kunnen.

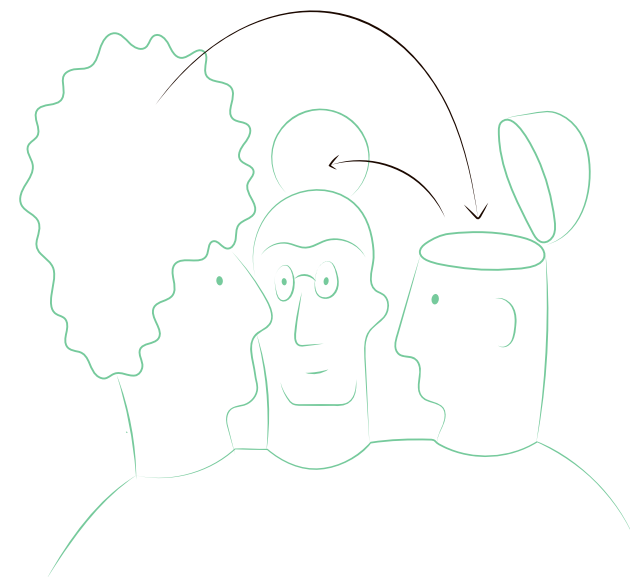
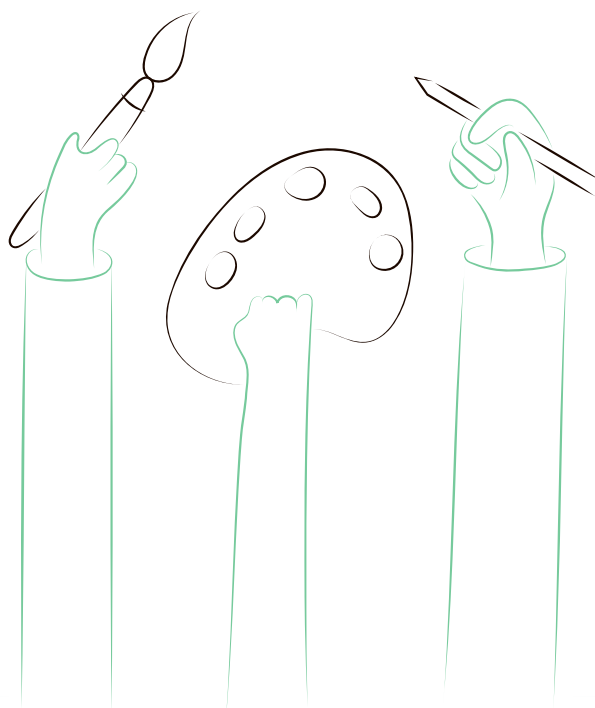

School voor Aanpakkers

De grote maatschappelijke vraagstukken van deze tijd vragen om meer dan kennis alleen. Ze vragen om mensen die kunnen omgaan met verandering, die vanuit hun eigen waarden verantwoordelijkheid durven nemen en samen nieuwe wegen verkennen. Een leeromgeving waar persoonlijke ontwikkeling, maatschappelijke transitie en collectieve actie samenkomen. Geïnspireerd door “spiritueel activisme” van Jan Rotmans.

Atelier voor Uitdagend Makerschap

Het Atelier voor Uitdagend Makerschap verbindt het doopsgezinde gedachtegoed van vrede, gerechtigheid en duurzaamheid met de bredere samenleving. Het biedt een podium aan makers die door middel van kunst, mensen uitdagen om anders te kijken naar de wereld om ons heen en zich te verhouden tot de uitdagingen van deze tijd.

Thuis voor Veranderaars

Thuis voor Veranderaars biedt een thuisbasis voor bewonersinitiatieven, maatschappelijke coalities en burgerbewegingen. Een plek waar mensen bij elkaar kunnen komen om samen te werken, kennis te delen en elkaar te versterken om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor de samenleving.

01 Fologalerie de Gang

Door fotogalerie de Gang wordt een podium gegeven aan verhalen en nieuwe geluiden binnen de samenleving. Het is een plek waar bezoekers tot nieuwe inzichten kunnen komen.

02 Tafel in de Gang (dialoogbijeenkomsten)

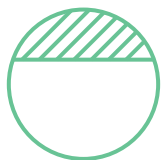
De dialoogbijeenkomsten zorgen voor extra verdieping van de verhalen die tentoongesteld worden.

03 Lezingen en filmpresentaties

Denk aan lezingen over uitgekomen boeken of films uit het Filmhuis met nabespreking.

04 Coalitie tegen kinderarmoede

In Haarlem groeit gemiddeld 1 op de 10 kinderen op in armoede. De coalitie strijd hiertegen. Het gezamenlijke doel van deze coalitie is dat in 2030 geen enkel kind in Haarlem meer de dupe is van armoede.

**ontwikkellijn
verantwoordelijkheid
nemen voor een
betere wereld**

05 Haarlemse Jongerenraad

De Haarlemse Jongerenraad bestaat uit enkele middelbare scholieren die actuele maatschappelijk kwesties bespreekt. Snel heeft hiermee contact.

06 Vredesweek

Doopsgezind Haarlem vervult een voortrekkersrol en stelt het pand beschikbaar voor activiteiten en diensten.

07 Doopsgezind Wereldwerk

Doopsgezind Haarlem collecteert hier bijvoorbeeld voor en helpt met publiceren over onderwerpen die Wereldwerk betreffen.

08 Cursus gewelddeloos communiceren

Voor iedereen die gewelddeloos wil leren communiceren wordt deze cursus aangeboden.

09 Artist in residence

Jaarlijks nodigt Doopsgezind Haarlem een kunstenaar uit om, rondom een wisselend thema, vanuit deze plek nieuw werk te maken. De residentie brengt de kunstenaar in contact met de gemeenschap en de stad, en levert werk op dat weer voer geeft aan het gesprek in bijvoorbeeld de Gang of tijdens de lezingenreeks. Doopsgezind Haarlem biedt de kunstenaar hiervoor een studio en/of expositieruimte aan, binnen het toekomstige “Mennotown”.

10

In de etalage

Makers en kunstenaars kunnen in etalages laten zien hoe zij “de wereld verbeteren”. Door stappen te zetten in noodzakelijke transitie: recycling, inzet van regeneratieve materialen (biologisch afbreekbaar), of door nieuwe manieren van kijken of denken te verkennen. De thema’s sluiten aan bij een lezingenreeks in de Gang en de Vermaning. Jansje past hier ook in.

11

Handen uit de mouwen

Samen zorg dragen voor je leefomgeving, zonder dat je eerst moet uitzoeken wie waarvoor verantwoordelijk is. Samen met bijvoorbeeld Stadsvergroenings kan Doopsgezind Haarlem buurtacties organiseren waarin bewoners samen verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving: een tegel wippen, een plantsoen vergroenen, afval opruimen. Naar Noors voorbeeld: dugnad, gemeenschappelijke onbetaalde arbeid voor het collectieve belang.

huidige activiteit

toekomstige kansen

“We zijn vanuit Maak en centrummanagement bezig met het vraagstuk: hoe gaan enerzijds de vernieuwende lange termijn denkende start-ups van Maak de stap naar het centrum van Haarlem maken om ze zichtbaarder te maken? En anderzijds: hoe gaan de ondernemers in het centrum ook meer vanuit waarden en met de lange termijn voor ogen, ondernemen? Hoe verbinden we die groepen?”

de Wereld van Jansje

Fotogalerie de Gang

de Grote Vermaning

de Poort

Sneel

“Mennotown” als kapstok

Het gebouwencomplex waar de Grote Vermaning onderdeel van uitmaakt, is grotendeels in doopsgezind bezit. Dit geldt ook voor een deel van de omliggende panden, zoals Sneel en panden in de Grote Houtstraat. Het Mennotown-idee houdt in dat Doopsgezind Haarlem zich manifesteert in het centrum van Haarlem, net als bijvoorbeeld Chinatown of Little Italy in New York, als fysieke én als inspirerende entiteit voor de hele stad.

Kanteltijd

Volgens Jan Rotmans leven we in een kanteltijd waarin oude systemen vastlopen, maar waarin in de onderstroom al een betere wereld wordt voorbereid; de opgave is om niet te blijven hangen in angst of cynisme, maar vanuit innerlijke kracht, verbeelding en concrete actie mee te bouwen aan wat daarna komt. De bovenstroom is wat je dagelijks in het nieuws ziet: conflict, angst, systeemfalen, polarisatie en bestuurlijke verlamming. De onderstroom is minder zichtbaar, maar volgens Rotmans uiteindelijk bepalender: lokale energie-initiatieven, voedselbossen, regionale voedselsystemen, circulaire economie, biobased bouwen, burgerberaden, commons en andere vormen van maatschappelijke zelforganisatie. Daar ontstaan volgens hem de kiemen van de toekomst.

Rotmans' hoop zit niet in het idee dat “het vanzelf goed komt”, maar in het besef dat veel mensen al anders handelen. Zij wachten niet op toestemming van overheid, markt of instituties, maar beginnen gewoon. Dat sluit aan bij een van zijn bekende lessen: groot denken, klein doen. Wie verschil wil maken, moet volgens hem niet beginnen bij de hele samenleving tegelijk, maar bij mensen die willen en kunnen.

Nieuw en opvallend in het laatste boek van Rotmans “Kanteltijd” is dat Rotmans de maatschappelijke transitie nadrukkelijk verbindt met een innerlijke transitie. Hij spreekt over de “binnenstroom”: de waarden, overtuigingen, moed, rouw, compassie en persoonlijke

ontwikkeling die nodig zijn om met onzekerheid en verlies om te gaan. De verandering van systemen vraagt dus ook om verandering van mensen. Zonder innerlijke verschuiving blijft transitie volgens hem technisch, rationeel of beleidsmatig; met innerlijke betrokkenheid kan zij bezielde worden.

Daarom introduceert hij ook het begrip spiritueel activisme. Daarmee bedoelt hij geen kerkelijk programma, maar een manier van handelen vanuit liefde, compassie en verbinding in plaats van boosheid, frustratie of cynisme. Zijn punt is dat activisme anders wordt wanneer het niet alleen tegen iets is, maar vóór een andere manier van samenleven.

Juist daar kan op een breder publiek gerichte inspirerende en activerende programmering in de Grote Vermaning verrassend actueel worden.

Rotmans J. (2026) Kanteltijd

12

Inspiratiebron a la Teyler

Als Doopsgezind Haarlem weer een statement wil maken a la Teylers Museum, dan zou het nu moeten gaan over het Antropoceen, een voorgesteld geologisch tijdperk. Dat de periode markeert waarin menselijke activiteiten een doorslaggevende, ingrijpende en blijvende invloed zijn gaan uitoefenen op de aarde, het klimaat en de ecosystemen. Dat kan zo niet doorgaan, maar hoe dan wel?

Susan van 't Slot (directeur Kunstcentrum Haarlem) is organisator en drijvende kracht geweest achter “de Erfgoedarena”, waarbij jarenlang om de 6 weken door experts, andere smaakmakers en geïnteresseerden fundamentele discussies zijn gevoerd en “erfgoed” op een leidende manier in Nederland is omgedacht. Zo'n soort formule, met een nader te bepalen inhoudelijke programmering zou in de Grote Vermaning vorm kunnen krijgen. Door dit, samen met stadmakers (meer dan 300 in Haarlem), culturele partijen e.a., op te zetten, trek je “wereldverbeteraars” aan. Hieruit kunnen gezamenlijke vervolgactiviteiten ontstaan. En ook ondersteuning, cursussen als: Hoe bestuur je vanuit waarden?

13

Reisgezelschap

Wat als bezit eerlijker georganiseerd kon worden? Samen met Collectief Kapitaal (collectiefkapitaal.nl/collectieven) kan er een lokaal reisgezelschap worden opgezet: een gemeenschap die gedurende langere tijd onderzoekt hoe we bezit eerlijker kunnen organiseren. Via een collectief fonds worden financiële middelen onvoorwaardelijk herverdeeld, terwijl deelnemers bouwen aan nieuwe vormen van samenleven.

“Haarlem is geen academische stad, dit idee kan een welkome aanvulling zijn voor de stad”

“Dit zou op termijn een landelijke en wellicht ook internationale uitstraling kunnen krijgen”

Interviews intern

“Het is overduidelijk dat de jongeren zich meer richten op het solidaire streven de wereld te koesteren en niet uit te putten. Wij, doopsgezinden en remonstranten zouden in deze ontwikkeling wel eens een belangrijke rol kunnen spelen, omdat wij geen versteende religieuze zienswijzen en vastgeroeste dogma's voorstaan. Vrijheid van denken stimuleert de fantasie en levert daarmee de beste basis om je aan te passen aan veranderende omstandigheden.”

Verbeeldingskracht, een repliek
Zr Feikje Wolleswinkel en vr Nol Westermann (2024)

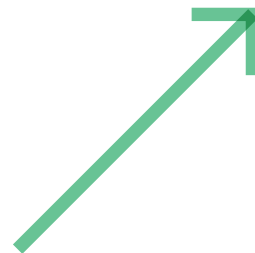
behouden verbeteren en afbouwen

Doopsgezind Haarlem vormt zich door drie bewegingen: behouden, verbeteren en afbouwen. Wat van waarde is wordt gekoesterd, wat al krachtig aanwezig is wordt versterkt, en wat niet meer bijdraagt wordt losgelaten. Zo ontstaat ruimte voor vernieuwing en groei, zonder dat de geloofsgerelateerde activiteiten daaronder lijden.

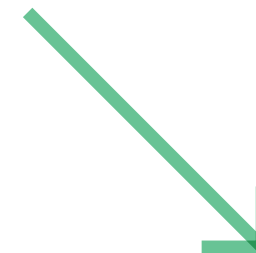
Behouden wat van waarde is

Doopsgezind Haarlem staat op een rijke voedingsbodem van geschiedenis, geloof en cultuur. De monumentale gebouwen, de stijklamers, het erfgoed en de verhalen die van generatie op generatie zijn doorgegeven, vormen samen een unieke identiteit die gekoesterd en zichtbaar gehouden wordt. Ook bijbelse verhalen en de doopsgezinde traditie vormen een blijvende bron van inspiratie, verbinding en maatschappelijke betrokkenheid. Door zorgvuldig te behouden wat van waarde is, blijft het verleden levend en krijgt het betekenis voor huidige en toekomstige generaties.

Verbeteren van het bestaande

Tegelijkertijd wordt er vooruitgekeken en geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van wat al krachtig aanwezig is binnen Doopsgezind Haarlem. Initiatieven als De Wereld van Jansje, De Gang, De Poort, Jeugdwerk Sneel, Menno Meets en concerten laten zien hoe de gemeenschap vandaag betekenis geeft aan ontmoeting en inspiratie. Door deze initiatieven te versterken, te vernieuwen en beter met elkaar te verbinden, wordt hun impact vergroot en blijft Doopsgezind Haarlem in de toekomst een gastvrije, inspirerende en betekenisvolle plek.

Afbouwen wat niet bijdraagt

De interne activiteiten horen bij de doopsgezinde geloofsgemeenschap en blijven gehandhaafd, met de ambitie om in de toekomst te groeien. De externe activiteiten sluiten grotendeels aan bij de ontwikkelijnen van deze toekomstvisie, maar niet allemaal. Aan de hand van het toekomst-kompas wordt de gekeken in hoeverre de huidige activiteiten aansluiten bij de ambities voor de toekomst. Door bijvoorbeeld de Grote Vermaning niet overdag sluiten voor opnames, maar deze te plannen op stille momenten zoals 's nachts, ontstaat er weer ruimte voor nieuwe initiatieven.

uitnodiging om bij te dragen

Deze toekomstvisie markeert geen eindpunt, maar een nieuw begin. Zij biedt richting voor de komende jaren, zonder voor te schrijven hoe iedere stap precies gezet moet worden. Want zonder kompas geen koers. Tegelijkertijd is een kompas geen routekaart die elke bocht vastlegt. Het samen bouwen aan toekomst vraagt om voortdurende afstemming, leren, bijsturen en samen ontdekken en ontwikkelen.

Dit visiedocument is een levend document. Geen dictaat. Geen keurslijf. Geen vastomlijnd plan of een verzameling besluiten die voor jaren onveranderlijk vastliggen. De visie biedt een gezamenlijk vertrekpunt, een gemeenschappelijke ambitie en een gedeeld verhaal over waar Doopsgezind Haarlem voor wil staan en aan wil bijdragen. Richtinggevend. De volgende fase staat in het teken van doen. Van experimenteren, ontwikkelen en zichtbaar maken wat mogelijk is. Niet alles hoeft vooraf uitgewerkt te zijn. Juist door initiatieven te starten, ervaring op te doen en te leren van wat werkt en wat minder werkt, ontstaat verdere verdieping en verfijning van de gekozen koers. Niet dat we nu pas beginnen. We zijn al jaren bezig en ook afgelopen jaar is er veel gebeurd en in gang gezet. Met deze visie maken we dat expliciet en geven we ook focus. Voor de realisatie is betrokkenheid van velen nodig. Deze visie kan alleen werkelijkheid worden wanneer leden, vrienden, vrijwilligers, partners en nieuwe geïnteresseerden zich uitgenodigd voelen om mee te bouwen. De komende periode vraagt daarom om:

- Het vormen van initiatiefgroepen rondom de ontwikkelijnen.
- Het vertalen van ideeën naar concrete activiteiten en pilots.
- Het versterken van samenwerkingen met maatschappelijke, culturele en overheidsorganisaties in Haarlem.
- Het bevorderen van ontmoeting, vertrouwen en verbinding in de stad.
- Het creëren van ruimte voor nieuwe mensen, frisse energie en nieuwe vormen van betrokkenheid.
- Het periodiek evalueren en concretiseren van de visie op basis van opgedane ervaringen.

Niet iedere stap hoeft direct groot te zijn. Duurzame verandering ontstaat door een reeks van betekenisvolle kleine stappen die elkaar versterken. Door samen te leren, successen te vieren en open te blijven staan voor nieuwe inzichten, kan een beweging ontstaan die verder reikt dan de afzonderlijke projecten.

De uitdagingen van deze tijd vragen om gemeenschappen die verantwoordelijkheid durven nemen, verbinding weten te creëren en bijdragen aan een menswaardige en duurzame toekomst. Doopsgezind Haarlem heeft daarvoor een rijke geschiedenis, een inspirerende locatie en een waardevolle traditie van geloof, dialoog en maatschappelijke betrokkenheid. De komende jaren bieden de kans om deze kwaliteiten opnieuw zichtbaar en relevant te maken voor een nieuwe generatie. Daarom luidt het motto voor de volgende fase: Ferm en Vrij, vooruitstrevend vooruit. We nodigen iedereen uit die zich verbonden voelt met de waarden en ambities van Doopsgezind Haarlem. Om mee te denken, mee te doen. Samen werken we aan een duurzame toekomst, voor elkaar, voor de stad en voor de generaties die na ons komen.

We nodigen iedereen uit die zich verbonden voelt met de waarden en ambities van Doopsgezind Haarlem. Om mee te denken, mee te doen. Samen werken we aan een duurzame toekomst, voor elkaar, voor de stad en voor de generaties die na ons komen.

met dank aan

Deze visie is niet in één keer ontstaan, maar is het resultaat van een zorgvuldig proces waarin veel mensen hebben meegedacht. Interviews, sessies met de Denktank, dialoogsessies en tussentijdse afstemming met betrokkenen hebben er samen toe geleid.

Graag danken we iedereen die hieraan heeft bijgedragen: de Denktank, de deelnemers aan de dialoogsessies, de kosterij, de jongeren van Sneel, de administratie en alle leden/vrienden. In het bijzonder danken we Rineke Verheus, Mechteld Gravendeel, Thijs van Herpen, de kerkenraad en nogmaals alle betrokken leden/vrienden.

fase 1 (2025)

1. Bogert, Joost van den | Pastoraal manager Stem in de Stad, gastvoorganger
2. Bosscher, Filip | Oud-bestuurslid Bouw en onderhoud
3. Dietrich, Joyce | Doopsgezind Haarlem
4. Hackfoort, Irma | Interim facilitair manager in 2022
5. Herpen, Thijs van | Koster-beheerder
6. Hoekema, Alle | Oud-voorzitter DK, emeritus predikant
7. Homan, Johannes | Oud-voorzitter DK
8. Huisman, Edzo | Voorzitter St Weeshuis, secretaris Fonds van Zanten
9. Joël, Esther | Bedrijfsleider Jansje, lid Culturele Commissie
10. Koopmans, Eva | Kunstenaar/vormgever
11. Koopmans, Lieuwe | Voorzitter St Jansje van Goor
12. Los, Jurriaan | Koster, jeugdwerkbegeleider
13. Meer, Anke van der | DK, Culturele Commissie
14. Meer, Sybout van der | Oud-voorzitter, emeritus-predikant
15. Molen, Wieteke van der | Predikant-directeur Dopersduin
16. Noord, Alex | Voorganger DG Haarlem
17. Philippo, Ria | Diacones
18. Prüst, Marc | Curator fotogalerij de Gang
19. Ruygrok, Willemien | Oud-voorzitter, oud lid-communicatiecommissie
20. Serrano Bernal, Daniel | Voorganger DG Haarlem, jeugdwerkbegeleider
21. Snaaijer, Joris | Koster
22. Stam, Machteld | Directeur Algemene Doopsgezinde Sociëteit
23. Stassen, Joep | Doopsgezind Haarlem
24. Swaak, Harry | Doopsgezind Haarlem
25. Tees, Jurjen | DK, penningmeester
26. Tees, Phia | Kaderlid Sneel
27. Veer, Rimke van der | Doopsgezind Amsterdam
28. Welt, Lineke van | Pastoraal/diaconaal werker

fase 2 (voorjaar/zomer 2026)

Geïnterviewden Doopsgezind Haarlem

1. Aster, Lucienne | Kerkenraad
2. Blanksma, Hendrik | Fonds van Zanten
3. Buijn, Guus | Fonds van Zanten
4. Hoekema, Alle | Fonds van Zanten
5. Homan, Johannes | Spaar & Hout
6. Idema, Nynke | Predikfonds
7. Joel, Esther | Jansje
8. Jong, Anne S. de | Directeur-bestuurder
9. Koopmans, Lieuwe | Denktank, Jansje
10. Lantinga, Sandra | Predikfonds
11. Lugt, Michiel de | Spaar & Hout
12. Molen, Wieteke van der | Dopersduin
13. Noord, Alex | Convent, Kernteam
14. Prüst, Marc | Denktank, curator Fotogalerie De Gang
15. Serrano Bernal, Daniel | Convent en Jeugdwerk
16. Stassen, Joep | Denktank
17. Swaak, Harry | Doopsgezind Haarlem
18. Teves, Niels | Predikfonds
19. Timmerman, Ben | Predikfonds
20. Veen, Julie van | Sneel
21. Welt, Lineke van | Pastoraal/diaconaal werker
22. Wiersma, Cees | Middelhout

Geïnterviewden uit de stad

1. Beek, Ricsi van | Stedenbouwkundige en ruimtelijk strateeg
2. Beyer, Marc de | Directeur Teylers Museum
3. Bloemendal, Falco | Verbinder en centrummanager Haarlem, gem. Haarlem
4. Boo, Danielle de | Afdelingsmanager project- en contractmanagement
5. Bruning de Goede, Anton | Vastgoed regisseur, gem. Haarlem
6. Gansewinkel, Inge van | Programmamanager, gem. Haarlem
7. Ham, Gwenda van der | Citymaking, Regisseur binnenstad Haarlem, gem. Haarlem
8. Heeremans, Ed | Accountmanager groot zakelijk, gem. Haarlem
9. Hogenboom, Anne-Marije | Haarlem Citymarketing
10. Hulzebos, Dick | Voorzitter managementgroep Haarlem, gem. Haarlem
11. Jonkers, Corneel | Matchmaker Haarlem, gem. Haarlem
12. Knol, Ralf | Beleidsmedewerker economie en toerisme binnenstad, gem. Haarlem
13. Kool, Brigitte | Aanjager, verbinder, kwartiermaker, stadmaker
14. Kool, Marije | Directeur Museum van de Geest
15. Oosterhof, Onno | Gebiedsmanager Haarlem centrum, gem. Haarlem
16. Slot, Susan van 't | Directeur Kunstcentrum Haarlem
17. Waal, Suzan van de | Gebiedsmanager ZuidWest/Centrum Buurts, gem. Haarlem
18. Wiggers, Myrna | Projectleider overheidsparticipatie & uitdaagrecht gemeente Haarlem
19. Wildt, Judith van der | Stadsklooster Haarlem

